
”Toivoisin, että uhria kuunneltaisiin enemmän”

Naisten kokemuksia heihin kohdistuvasta väkivallasta sekä palvelujärjestelmästä

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Hämeenlinna, kevät 2016

Tanja Könönen

HÄMEENLINNA

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaalipedagoginen sosiaalityö

Tekijä	Tanja Könönen	Vuosi 2016
Työn nimi	”Toivoisin, että uhria kuunneltaisiin enemmän” Naisten kokemuksia heihin kohdistuvasta väkivallasta sekä palvelujärjestelmästä	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena oli naisiin kohdistuva väkivalta ja palvelujärjestelmä. Työn tavoitteena oli selvittää vastaavatko palvelut asiakkaiden tarpeita. Opinnäytetyön tutkimus tehtiin yhteistyössä kahden eteläsuomalaisen naisten väkivaltaisten kokemusten kanssa työskentelevien tahojen kanssa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostui kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa käsiteltiin naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, väkivallan muotoja ja esiintymistapoja. Toisessa osassa käsiteltiin palvelujärjestelmää, ja sitä katsottiin valtakunnalliselta näkökulmalta, joka käsittää lähinnä erilaiset auttavat puhelimet ja nettipalvelut. Toiseksi palvelujärjestelmää katsottiin käytännön läheisemmältä näkökulmalta, joka sisältää palveluita, joissa naiset konkreettisesti asioivat paikan päällä työntekijän kanssa.

Tutkimus oli kvalitatiivinen ja siinä käytettiin narratiivista tutkimusotetta. Aineisto kerättiin kirjoitelmien muodossa keväällä 2016. Kirjoitelmissa kerrottiin osallistujien omia kokemuksia naisiin kohdistuvasta väkivallasta sekä palveluista, joita naiset olivat saaneet väkivaltaisten kokemusten käsittelyyn sekä millaista palvelua tai apua he olisivat omasta mielestään toivoneet, halunneet tai tarvinneet.

Tulosten mukaan naisten kokema väkivalta on ollut fyysistä, henkistä ja seksuaalista. Saatu apu ja palvelut koettiin pääosin riittäviksi väkivaltaisten kokemusten käsittelyyn. Kuitenkaan kaikkia palveluita ei ollut koettu toimiviksi. Tulosten mukaan uhria toivottiin kuunneltavan enemmän sekä toivottiin tietojen saamista rikosprosessista ja tuista kirjallisena, jotta niitä ei unohdetaisi.

Avainsanat Väkivalta, henkinen väkivalta, lähisuhdeväkivalta, palvelujärjestelmät,

Sivut 40 s. + liitteet 2 s.

HÄMEENLINNA

Degree Programme in Social Services

Social Pedagogic Social Work

Author

Tanja Könönen

Year 2016**Subject of Bachelor's thesis**"I hope they would listen to the victim more"
Women's experiences about violence against
them and the and the service system

ABSTRACT

The theme of this Bachelor's thesis is violence against women and the system of services. Aim was to find out if the services correspond to women's needs. The thesis was made in collaboration with two organizations who work with female victims of violence.

The theoretical framework of this thesis consists of two parts. The first part deals with violence against women, forms of violence and different relationships between victim and perpetrator. The second part deals with the nationwide service system, which covers various helplines and web services. The service system was also considered from a pragmatic point of view, looking at the services where women receive concrete help through face-to-face contacts with professionals.

The was a qualitative study with a narrative perspective. The material was obtained from stories written by women in spring 2016. In the stories the participants told about their personal experiences of violence against women, what kind of services they have used and what kind of help or services they would have wanted or needed in order to handle the traumatic experiences of violence.

The results showed that the women had experienced physical, mental and sexual violence. The received help and theme-based services where mainly considered sufficient in dealing with violent experiences. However, not all the services had been perceived to work. The respondents thought the victims should be heard more and they should receive information about the trial process and financial support in writing, so that they would not be forgotten.

Keywords Violence, mental violence, intimate relation violence, system of services**Pages** 40 p. + appendices 2 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA	2
2.1	Uhrin auttaminen.....	4
2.2	Väkivallan muodot	5
2.3	Toimenpiteitä turvallisuuden lisäämiseen	7
2.4	Väkivallan esiintymistavat	8
3	PALVELUJÄRJESTELMÄ.....	9
3.1	Valtakunnallinen	9
3.2	Käytännön läheinen.....	11
4	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	14
5	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	17
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	18
6.1	Aineiston hankinta.....	19
6.2	Aineiston analyysi	21
6.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	22
7	TUTKIMUSTULOKSET.....	23
7.1	Naisten kokema väkivalta	24
7.2	Palvelut.....	25
7.3	Naisten toivoma apu.....	26
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	27
9	POHDINTA.....	30
9.1	Opinnäytetyöprosessi	33
9.2	Jatkotutkimukset.....	34
	LÄHTEET	36
Liite 1	Opinnäytetyön tutkimuksen saatekirje	
Liite 2	Kirjoitelma aihio	

1 JOHDANTO

Yhtenä Suomen vakavimmista ihmisoikeusloukkauksista on pidetty naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Istanbulin sopimus on Euroopan neuvoston yleis-sopimus, joka koskee naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä ja torjumista. Sopimuksen tarkoituksena on ehkäistä ja poistaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä suojella väkivallan uhreja. Tavoitteena on edistää kaikkien naisiin kohdistuvan syrjinnän muotojen poistamista sekä naisten ja miesten välistä tosiasiallista tasa-arvoa. (Istanbulin sopimus voimaan Suomessa n.d.)

Idea opinnäytetyölle lähti osallistumisesta opintojen puolesta luennolle, joka koski naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Luento herätti pohdiskelua, millaisia palveluita väkivaltaa kokeneille naisille on tarjolla, mistä he saavat apua ja ovatko palvelut riittäviä vai toivoisivatko naiset jonkinlaista muuta apua. Alkuperäisen ajatuksen mukaan opinnäytetyön tutkimuksen aineisto olisi kerätty vertaistukiryhmässä, mutta sellaista palvelua ei ollut saatavissa kaupungissa, jossa tutkimus tehtiin. Tämä vahvisti halua selvittää, millaisia palveluita ylipäätään on olemassa ja ovatko asiakkaat niihin tyytyväisiä ja kokevatko he saavansa sieltä oikeanlaista ja toivomaansa apua tarpeeksi.

Opinnäytetyö koskee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja palvelujärjestelmää. Tutkimuksessa tuotettiin tietoa naisten kokemuksista siitä, millaista väkivaltaa he ovat kokeneet ja millaista apua tai palvelua he ovat väkivaltaisten kokemusten käsittelyyn saaneet. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vastaavatko palvelut asiakkaiden tarpeita.

Kun ihminen kokee väkivaltaa, se on aina traumaattinen kokemus, josta tulee henkisiä seurauksia. Läheisessä suhteessa tapahtuvaa väkivaltaa pidetään erityisen vahingollisena, koska väkivalta tapahtuu läheisen ja rakkaan ihmisen tekemänä. (Hautamäki 2013, 67.) Väkivaltaa käyttämällä pyritään saavuttamaan valtaa toisen ihmisen elämässä herättämällä pelkoa ja uhan tunnetta. Vallan ja kontrollin saavuttamiseen ja ylläpitämiseen väkivallan tekijä käyttää naisen suhteessa tuntemaa kiintymystä ja lojaalisuutta. (Perttu, Mononen-Mikkilä, Rauhala & Särkkälä 2012, 10.)

Näkökulmana tässä opinnäytetyössä on ollut naisiin kohdistuva väkivalta, jonka takia tarkastellaan vain naisia. Tämä näkökulma ja aiheen rajaus rajaa perheen muut osapuolet, kuten kumppanin ja lapset, tutkimuksen ulkopuolelle. Aihe rajaa ulkopuolelle myös muihin perheenjäseniin kohdistuvat palvelut.

Opinnäytetyössä kerrotaan ensin teoreettisia lähtökohtia väkivallasta sekä palvelujärjestelmästä. Tutkimusosio kertoo opinnäytetyön tutkimuksen kuluista, kohderyhmästä, aineiston hankinnasta ja analysoinnista. Lopuksi on vielä eriteltyä tutkimuksen tulokset, johtopäätökset ja pohdinta.

2 NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Tässä luvussa kerrotaan naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiöstä sekä mitä väkivallalla tarkoitetaan ja miten se ilmenee. Alaotsikoiden alla kerrotaan, miten uhria voidaan auttaa, millaista väkivaltaa on olemassa eli väkivallan muodoista, millaisia toimenpiteitä uhrin turvallisuuden lisäämiseksi on sekä miten väkivaltaa esiintyy.

Istanbulin sopimus on naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus, joka on tullut Suomessa voimaan 1.8.2015. Sopimuksen tarkoituksena on ehkäistä ja poistaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, väkivallan uhrien suojeleminen sekä väkivallan tekijöiden saattaminen teoistaan edesvastuuseen. Sopimuksen tavoitteena on edistää kaikkien naisiin kohdistuvan syrjinnän muotojen poistamista sekä naisten ja miesten välistä tosiasiallista tasa-arvoa. (Istanbulin sopimus tulee Suomen osalta voimaan 2015; Istanbulin sopimus voimaan Suomessa n.d.)

Yhtenä Suomen vakavimmista ihmisoikeusloukkauksista on pidetty naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Istanbulin sopimus on ensimmäinen eurooppalainen oikeudellisesti sitova yleissopimus sekä maailmanlaajuisesti laaja-alaisin sopimus naisiin kohdistuvaan väkivaltaan puuttumiseksi. (Istanbulin sopimus voimaan Suomessa n.d.) Istanbulin sopimus korostaa, että väkivaltaa ei voi koskaan oikeuttaa kulttuuriin, tapoihin, uskontoon tai niin sanottuun kunniaan perustuvilla syillä (Istanbulin sopimus 2016).

Sopimus sisältää fyysistä ja henkistä väkivaltaa, vainoamista, seksuaalista väkivaltaa ja raiskauksia, seksuaalista häirintää, naisten sukuelinten silpomista, pakotettua raskauden keskeyttämistä ja pakkosterilointia sekä pakkoavioliittoa koskevia määräyksiä. Sopimukseen sisältyy myös ennalta ehkäisevää puuttumista ja hoito-ohjelmia koskevia määräyksiä, kuten varmistaa väkivallan uhreille turvakotipalvelut sekä ympärivuorokautinen maksuton auttava puhelin uhrien auttamiseksi. (Istanbulin sopimus tulee Suomen osalta voimaan 2015.)

Yhtenä sopimuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja auttaa lainkäyttöviranomaisia ja järjestöjä toimimaan tehokkaasti yhteistyössä. He pyrkivät yhteistyössä omaksumaan yhtenäisen lähestymistavan pyrkiessään poistamaan naisiin kohdistuvaa sekä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. (Istanbulin sopimus tulee Suomen osalta voimaan 2015.)

Marttala (2011, 37) kertoo, että väkivalta on nähty alun perin ihmisoikeuskysymyksenä, mutta koko ajan paremmin sen merkittävyys ymmärretään kansanterveysongelmana. Maailmanjärjestö WHO määrittelee, että väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttämistä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen, ihmisryhmään tai yhteisöön. Väkivallaksi ja väkivallan teoiksi määritellään, että ne johtavat tai voivat johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen.

WHO:n väkivallan määritelmä auttaa ymmärtämään väkivallan moninaisuutta. Väkivalta ei ole pelkkiä tekoja, vaan myös vallankäyttöä, uhkaamista ja pelottelua, eli henkistä väkivaltaa ja se aiheuttaa vahingoittumista. Lisäksi passiivinen väkivalta määritellään väkivallaksi, kuten laiminlyönti ja perustarpeiden tyydyttämättä jättäminen. Väkivallan seuraukset eivät välttämättä ole fyysisiä vammoja, ne voivat olla myös henkisiä ja sosiaalisia ongelmia, jotka voivat olla välittömiä tai piileviä, jotka kestävät vuosia väärinkäytön jälkeen. WHO:n määritelmä auttaa ymmärtämään miten väkivalta vaikuttaa yksilöihin sekä koko yhteiskuntaan. (Marttala 2001, 38.)

Naisiin kohdistuvalla väkivallalla tarkoitetaan sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa, jonka ilmenemismuodot ovat moninaiset. Väkivalta voi olla fyysistä, henkistä tai seksuaalista. Myös väkivallalla uhkaaminen, pakottaminen, vapauden riisto ja vainoaminen ovat väkivaltaa. Väkivallan muotoja ovat lisäksi seksuaalinen ahdistelu, häirintä ja hyväksikäyttö sekä raiskaus avioliitossa. Naiset voivat kokea väkivaltaa missä vaan, esimerkiksi työpaikoilla, oppilaitoksissa ja kotona. Yleisin läheisissä suhteissa tapahtuvan väkivallan muoto on parisuhdeväkivalta. Tuttuun tai läheiseen ihmiseen kohdistuvaan väkivaltaan syyllistyvät ovat useimmiten miehiä. (Perttu ym. 2012, 10.)

Väkivaltaisella käyttäytymisellä saavutetaan valtaa toisen ihmisen elämässä herättämällä pelkoa ja uhan tunnetta. Sen avulla voidaan harjoittaa myös kontrollointia, joka tarkoittaa toisen ihmisen käyttäytymisen, ajatusten ja tunteiden ohjailua. Väkivallan tekijä käyttää vallan ja kontrollin saavuttamiseen ja ylläpitämiseen naisen suhteessa tuntemaa kiintymystä ja lojaalisutta. Valtaa ja kontrollia voi saavuttaa esimerkiksi nimittelemällä, halventamisella, syyttelyllä, uhkailemalla, pelottelulla ja väkivallan käytöllä sekä ajattelemalla ja toimimalla kuin omistaisi naisen sekä rajoittamalla naisen elämää. (Perttu ym. 2012, 10.)

Väkivalta on monimuotoista, se voi jatkua samanlaisena vuosien ajan tai pahentua kerta toisensa jälkeen. Väkivalta voi olla naisen kontrollointia ja manipulointia ilman fyysistä väkivaltaa tai niin sanottua parisuhdeterrorismia. Parisuhdeterrorismilla tarkoitetaan terrorisoivaa kontrollia, väkivallan eri muotojen systemaattista käyttöä, joka johtaa vakaviin fyysisiin vaurioihin. (Perttu ym. 2012, 10.)

Väkivallan kokeminen on aina traumaattinen kokemus, josta tulee henkisiä seurauksia. Väkivaltaa kokeneelle aiheutuu väkivallasta tunteita, joita useimmiten kaikki jonkin negatiivisen tapahtuman kohteeksi joutuneet käyvät lävitse. Lähisuhdeväkivalta on erityisen vahingollista, koska väkivalta tapahtuu kotona läheisen ja rakkaan ihmisen tekemänä. (Hautamäki 2013, 67.)

Väkivallan kohteeksi joutumisesta voi seurata traumaattinen kriisi, joka on reaktio tapahtumaan, jossa elintärkeät asiat ovat uhattuna. Kriisi voi olla traumaattinen monesta syystä, esimerkiksi väkivallan kohteeksi joutuminen voi johtaa henkiseen haavoittumiseen. Traumaattisen kriisin läpikäyminen

ja sen käsitteleminen ovat usein tuskallisia ja työläisiä. (Traumaattinen kriisi n.d.)

Väkivalta vaikuttaa ihmisen itsetuntoon ja tuottaa muun muassa loukussa olemisen tunteita, arkuutta ja pelkoa, masennusta, häpeää ja syyllisyyden tunteita, nöyryytetyksi tulemisen tunteita, psyykkistä romahtamista, unettomuutta, päänsärkyä ja levottomuutta. Väkivaltaiset tapahtumat myös usein palaavat mieliin ja tuottavat negatiivisia muistoja ja tuntemuksia. Lähi-suhteessa tapahtuva väkivalta voi aiheuttaa myös muita normaalia elämää haittaavia ongelmia, kuten päihde- tai mielenterveysongelmia. (Hautamäki 2013, 67–68.)

Naisiin kohdistuva väkivalta nähdään usein perheen sisällä tapahtuvana yksilötason ongelmana, jota salaillaan ja josta vaietaan. Kun tällä tavoin ajatellaan, niin huomio siirtyy pois väkivallan sosiaalisesta, taloudellisesta, kulttuurisesta, historiallisesta ja poliittisesta luonteesta. Yksilötekijöiden korostus onkin syynä siihen, että pitkälle demokratisoituneissa ja tasa-arvoa toteuttavissa yhteiskunnissa on edelleen olemassa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. (Lehtonen & Perttu 1999, 135.)

Edelleen on hyvin yleistä, että naisia itseään pidetään enemmän tai vähemmän avoimesti syyllisinä heihin kohdistuvaan väkivaltaan. Yhteiskunnallisena ilmiönä naisiin kohdistuva väkivalta on osa laajempaa sukupuolten välistä valtasuhteiden epätasapainoa. Väkivalta on ilmausta hierarkkisesta järjestelmästä, jossa ylimmät asemat ovat miesten hallussa ja jossa naisiin liittyvät piirteet ja ominaisuudet ovat vähemmän arvostettuja tai jopa halveksittuja. (Lehtonen & Perttu 1999, 135.)

2.1 Uhrin auttaminen

Kun nainen hakee tai hakeutuu avun ja palvelujen piiriin on ammattihenkilöstön ensimmäinen asia tavoittaa uhrin pirstoutunut ja järkyttynyt todellisuus ja katsella sitä uhrin silmin. Alkuvaiheen auttamisen tarkoitus on saattaa alkuun selviytymis- ja eheytyminenprosessi. Tällöin uhrin kanssa rakennetaan todellisuutta uudelleen. Uhrin on saatava turvallisuuden ja kontrollin tunne takaisin. (Lehtonen & Perttu 1999, 72–73.)

Alkuvaiheen kontaktin luomisesta ja auttamisen onnistumisesta ratkaisevasti riippuu, hakeutuuko uhri myöhemmin käsittelemään traumaattisia kokemuksiaan. Siksi alkuvaiheen auttamiseen ja ensimmäisiin kontakteihin naisen kanssa tulisi panostaa ammattitaitoisella työotteella. Panostaa tulisi siitäkin huolimatta, että kaikki naiset eivät halua käsitellä trauman aiheuttamia tunteita myöhemmin. Auttamisprosessissa on ensisijaisesti kyse siitä, että väkivaltaa kokeneen naisen kokemukset, tunteet, ajatukset ja ratkaisut tehdään oikeutetuiksi. (Lehtonen & Perttu 1999, 84.)

Väkivaltaa kokeneiden naisten auttamistyö on pitkäjänteistä työtä. Siihen tarvitaan eri viranomaisia, järjestöjä ja muita yhteisöjä, jotka voivat omalla asiantuntemuksellaan monipuolistaa annettavaa apua. Kun eri viranomaiset

liittyvät yhteen auttamaan yhteistä asiakaskuntaa puhutaan moniammatillisesta verkostoitumisesta. Moniammatillinen työryhmä edellyttää, että kunnissa sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset ottavat heille kuuluvan vastuun naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyssä. (Lehtonen & Perttu 1999, 87.)

2.2 Väkivallan muodot

Väkivallan muotoina määritellään fyysinen, henkinen, seksuaalinen ja taloudellinen väkivalta. Väkivallan muodoista kerrotaan mitä ne ovat, mitä ne pitävät sisällään ja miten ne ilmenevät.

Fyysinen pahoinpitely on esimerkiksi kuristamista, potkimista ja hakkaamista. Se voi jättää ihmiseen jälkiä, jolloin se on myös helpoiten tunnistettavissa. Fyysinen väkivalta voi vaihdella kiinni pitämisestä hiuksien repimiseen, läimäyttelyistä nyrkin iskuihin ja erilaisten aseiden käytöstä henkirikoksiin. (Ojuri 2006, 17; Perttu ym. 2012, 10.)

Fyysisen väkivallan käyttäminen voi aiheuttaa ruhjeita, murtumia ja johtaa jopa kuolemaan. Fyysistä väkivaltaa voidaan kuvata median ja tilastolukujen kautta. Fyysisestä väkivallasta naisille aiheutuneet vammat vaihtelevat mustelmista ja ruhjeista pysyviin vaurioihin ja vammautumiseen, kuten kuulon, näön tai liikuntakyvyn menettämiseen. Lisäksi raskaudenaikainen pahoinpitely voi johtaa lapsen menettämiseen. (Ojuri 2006, 17; Perttu ym. 2012, 10.)

Usein fyysiseen väkivaltaan liittyy tai se kulminoituu seksiin pakottamiseen ja raiskaukseen. Kaikenlainen seksuaalinen koskettelu ja huomio, jota nainen ei halua ovat seksuaalista väkivaltaa. Kun seksuaalinen väkivalta liittyy parisuhteeseen, se on henkisesti tuhoisimpia ja nöyryyttävimpiä väkivallan muotoja. Suurimman osan raiskauksista ja seksuaalisesta väkivallasta tekevät naisille tutut tai läheiset miehet. (Perttu ym. 2012, 11.)

Fyysinen ja seksuaalinen väkivalta tai väkivallalla uhkaaminen ovat yleisimpiä väkivallan muotoja parisuhteessa, jotka kohdistuvat naiseen. On hyvin tyypillistä, että erilaiset väkivallan muodot esiintyvät yhdessä. Fyysiseen pahoinpitelyyn parisuhteessa liittyy usein seksuaalista väkivaltaa ja raiskauksia. Kuitenkin jokaiseen väkivallan muotoon liittyy aina henkistä väkivaltaa. (Perttu ym. 2012, 11.)

Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö ovat aina rikoksia, myös tilanteissa, joissa tekijänä olisi uhrin puoliso tai muu läheinen. Seksuaalisen väkivallan, seksiin pakottamisen ja hyväksikäyttämisen tapahtuessa parisuhteessa ei ole kyse seksistä vaan vääristyneestä vallankäytöstä ja alistamisesta. Parisuhteessa nainen voi ryhtyä seksiin myötäiläkseen väkivaltaista kumppaniaan välttämällä näin pahemmat riidat ja seuraukset. Mitä läheisempi tekijä on, sitä vähemmän fyysistä voimaa hän tarvitsee pakottaakseen naisen seksuaaliseen kanssakäymiseen. Raiskaus avioliitossa muuttui rikokseksi Suomessa vuonna 1994. (Seksuaalinen väkivalta n.d.)

Rikoslain (39/1889) 20. luvun 4 §:ssä sanotaan, että seksuaaliseen tekoon pakottamisesta on henkilö tuomittava sakkoon tai vankeuteen. Mukaan luetaan myös, jos väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen ryhtymään seksuaaliseen tekoon. Henkilö on tuomittava myös, jos hän pakottaa toisen alistumaan seksuaalisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tuomitaan myös, jos käyttää hyväkseen toisen tiedottomuutta, sairautta, vammaisuutta, pelkotilaa tai muuta avutonta tilaa, jonka takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai ilmaisemaan tahtoaan. Seksuaaliseen tekoon pakottamisen yritys on myös rangaistava.

Monia vallan ja kontrollin muotoja on hankala huomata tai havaita. Kontrollilla tarkoitetaan naisen ajatusten, käyttäytymisen ja tunteiden ohjailemista. Parisuhteessa väkivallan havaitseminen ja tunnistaminen saattaa kestää kauan, sillä miehen väkivaltainen käyttäytyminen voi olla aluksi lähes huomaamatonta manipulointia, kontrollointia ja naisen elämän rajoittamista. Usein vasta myöhemmässä vaiheessa väkivalta saattaa muuttua fyysiseksi pahoinpitelyksi. (Perttu ym. 2012, 11.)

Pahoinpitelystä on rikoslaissa (39/1889 21:5 §) määrätty, että henkilö on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Tällaiseen tuomioon päädytään, mikäli henkilö tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa tai vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai vastaavaan tilaan. Myös pahoinpitelyn yritys on rangaistava.

Pahoinpitely on törkeä, jos siinä aiheutetaan toiselle vakava ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila. Törkeässä pahoinpitelyssä rikos tehdään erityisen raajalla tai julmalla tavalla tai siinä käytetään ampumatai teräasetta, myös niihin rinnastettavat hengenvaaralliset välineet kuuluvat törkeään pahoinpitelyyn. Jos rikos on kokonaisuudeltaan arvostellen törkeä, rikoksentehtäjä on tuomittava törkeästä pahoinpitelystä vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. Myös törkeän pahoinpitelyn yritys on rangaistava. (Rikoslaki 39/1889 21:6 §.)

Taposta sanotaan Rikoslaissa (39/1889 21:1 §), että joka tappaa toisen, on hänet tuomittava taposta vankeuteen määräajaksi vähintään kahdeksaksi vuodeksi. Myös tapon yritys on rangaistava.

Henkistä väkivaltaa on esimerkiksi kumppanin verbaalinen alistaminen nimittelemällä ja nolaamalla hänet julkisesti. Sosiaalinen eristäminen esimerkiksi ystävistä tai sukulaisista, taloudellinen alistaminen, mielipiteiden ilmaisun tai pukeutumisen kontrollointi, vapaasti ulos menemisen estäminen, seksuaalisuuteen liittyvä psyykinen alistaminen tai fyysisellä väkivallalla uhkaaminen ovat myös henkistä väkivaltaa. (Ojuri 2006, 17–18.)

Henkinen väkivalta voi olla jatkuvaa sanallista väkivaltaa, mykkäkoulua, huutamista ja nimittelyä tai sanatonta uhkaa. Se voi olla myös naisen seurailemistä, häirintää, vainoamista ja sanallista uhkailua. Naiselle kuuluvien esineiden ja tavaroiden tuhoaminen tai hänen lemmikkieläimeen kohdistuva

Julmuus ovat myös henkisen väkivallan käyttöä. Henkinen väkivalta on paljolti piiloväkivaltaa, jonka tarkoituksena on murentaa uhrin uskoa ja luottamusta omaan itseensä, omaan ajattelu- ja käsityskykyynsä sekä kykyyn tuntea oikein. (Perttu ym. 2012, 11.)

Henkinen väkivalta on aina osa fyysistä väkivaltaa, ja jo pelkkä väkivallan uhka on äärimmäistä henkistä väkivaltaa. Monet naiset ovat kokeneet pahimmaksi pelossa elämisen ja väkivallan uhan. (Ojuri 2006, 17–18.)

Salon (2012, 109) mukaan rikoslaissa on kriminalisoitu henkinen väkivalta pahoinpitelyä koskevassa pykälässä. Sitä ei ole kriminalisoitu kokonaan vaan vain silloin, kun henkinen väkivalta aiheuttaa terveydelle haittaa. Maallikon tai lakia ymmärtämättömän voi olla vaikea sitä rikoslaista havaita.

Taloudellinen väkivalta on monenlaista kontrollia, kuten omaisuuden tai rahojen käyttöä ilman toisen lupaa, taloudellisten päätösten tekeminen yksin, velan tai luoton ottamiseen painostaminen, tilin tai pankkikorttien käytön rajoittaminen, työn saamisen tai pitämisen vaikeuttaminen, toiselle epäedullisiin sopimuksiin painostaminen, omaisuuden tuhoaminen ja elatusavun pimmittäminen. Jokaisella on oikeus päättää omasta rahankäytöstään ja omaisuudestaan. Suhteen molemmilla osapuolilla on yhtäläiset oikeudet vaikuttaa päätöksiin ja saada tietoa niiden seurauksista. (Taloudellinen väkivalta 2015.)

2.3 Toimenpiteitä turvallisuuden lisäämiseen

Väkivallan uhrin omaa henkistä ja fyysistä turvallisuutta voi lisätä hakemalla väkivallan tekijälle lähestymiskieltoa tai hakemalla turvakieltoa. Turvallisuutta ja uhrin henkilökohtaista turvallisuuden tunnetta voi olla syytä lisätä väkivallan kokemusten jälkeen lain mahdollistamin keinoin.

Suomen perustuslain (731/1999 7 §) mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Kukaan ei saa puuttua kenenkään henkilökohtaiseen koskemattomuuteen eikä kenenkään vapautta saa mielivaltaisesti riistää. Perustuslain mukaan ketään ei saa tuomita kuolemaan tai kiduttaa, ketään ei saa muutoinkaan kohdella ihmisarvoa loukkaavasti.

Lähestymiskiellosta on oma laki. Siinä sanotaan, että lähestymiskielto voidaan määrätä henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan ja muun vakavan häirinnän torjumiseksi. Jos itsensä uhatuksi tunteva henkilö ja henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, asuvat vakituisesti samassa asunnossa, voidaan lähestymiskielto määrätä edellä mainittujen uhkien torjumiseksi. Tällöin on kyseessä perheen sisäinen lähestymiskielto. (Laki lähestymiskiellosta 898/1998 1 §.)

Turvakielto on väestötietojärjestelmän tietojen luovutuskielto. Se tarkoittaa, ettei uhatun henkilön kotikunta- tai osoitetietoja ja muita yhteystietoja

saa antaa väestötietojärjestelmästä muille kuin viranomaisille. Yhteystietoja saa tällöinkin antaa vain viranomaiselle, jolla on oikeus näiden tietojen käsittelyyn lain puitteissa tämän henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen. Turvakieltoa voi hakea, jos henkilöllä on ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi. Turvakieltoa haetaan maistraatista. (Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista 661/2009 36 §; Omien yhteystietojen salaaminen 2014.)

Kun turvakieillon hakemista harkitaan, niin on hyvä tietää, että kielto voi vaikeuttaa hakijan omaa elämää. Kun osoitetiedot eivät enää välity viranomaisrekisteriin niin esimerkiksi sairaalat ja terveyskeskukset eivät välttämättä saa potilaan osoitetietoja. Huomioitavaa on myös, että ne tahot, joilla on ollut jo aikaisemmin henkilön yhteystiedot, eivät tiedä poistaa sitä järjestelmästä, ellei henkilö siitä itse ilmoita. Tällaisia ovat muun muassa puhelinoperaattorit. (Omien yhteystietojen salaaminen 2014.)

2.4 Väkivallan esiintymistavat

Väkivallan erilaisiin esiintymistapoihin kuuluu muun muassa lähisuhde-, parisuhde- ja perheväkivalta. Seuraavaksi määritellään, mitä niillä tarkoitetaan.

Lähisuhdeväkivallan yleisin muoto on parisuhdeväkivalta, jossa on kyseessä puolisoitten tai kumppaneiden toisilleen tekemästä väkivallasta (Ojuri 2006, 16–17). Tämän perusteella voidaan päätellä, että lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan kaikkea väkivaltaa, joka tapahtuu jonkun itselle läheisen tekemänä. Se on yleiskäsite seurustelu- ja parisuhdeväkivallalle. Opinnäytetyön tutkimusosuudessa puhutaan lähisuhdeväkivallasta, koska tutkimuksen kannalta ei ole olennaista tietää naisten suhdetta miehiin.

Naisten omassa parisuhteessa kokema väkivalta on yleisin parisuhdeväkivallan muoto. Parisuhdeväkivaltaa on vaikea määrittellä yksiselitteisesti, koska määrittely on aina sidoksissa aikaan, paikkaan ja kulttuuriin. (Ojuri 2006, 16–17.)

Husson (2003, 326) mukaan parisuhdeväkivalta on laaja, satuttava ja kaikkia sosiaalisia ryhmiä koskettava ongelma. Se on kuitenkin pitkään suljettu ulos yhteiskuntapoliittisista keskusteluista ja sen on mahdollistanut osaltaan parisuhdeväkivallan sukupuolittuneisuus. Väkivallan vaikutuksia sukupuolten välisiin suhteisiin ja väkivallan osapuolten elämään, toimintaan ja suuntautuneisuuteen ei ole ymmärretty, eikä väkivallan seurausten laajuutta ja vakavuutta yhteiskunnallisena ongelmana ole siten hahmotettu.

Parisuhdeväkivalta ja sen kohteena oleminen poikkeavat huomattavasti siitä, millaiseksi väkivalta ja itsepuolustustilanteet on perinteisesti ajateltu. Ymmärrys väkivallasta ja sen kohteena olemisesta on perustunut kertahyökkäyksiin ja puolustuksiin pikemminkin kuin läheisissä suhteissa tapahtuvaan, toistuvaan ja jatkuvaan väkivaltaan. (Husson 2003, 326.)

Perheväkivallalla viitataan perheessä tapahtuvaan väkivaltaan. Nykyään käytetään myös perhe- ja lähisuhdeväkivallan käsitettä. Se kattaa erilaiset väkivallan muodot toisilleen läheisten ihmisten kesken perheessä, työpäikällä, koulussa tai harrastuksissa. (Ojuri 2006, 16.)

Perheväkivalta on väkivaltaa puolisoa, lapsia tai muita läheisiä kohtaan. Perhe- ja lähisuhdeväkivallalle on ominaista toistuvuus sekä toisen ihmisen kontrolloiminen ja alistaminen, jonka saavuttamiseksi tekijä turvautuu moniin erilaisiin keinoihin. (Niemi-Kiesiläinen & Kainulainen 2006, 115–116.)

Perheväkivaltaa kokeneiden naisten kertomuksissa toistuu tunne sosiaalisesta eristäytyneisyydestä ja voimattomuudesta irrottautua yksin väkivaltaisesta suhteesta. Eristäytyneisyyteen on useita syitä. Häpeä ja syyllisyys estävät naisia kertomasta väkivallasta, koska usein ei haluta, että läheiset saavat tietää väkivallasta. Väkivalta koetaan usein epäonnistumisena, joka saa yksilön piiloutumaan toisten katseilta. Väkivaltaa käyttävä osapuoli eristää puolison sosiaalisista kontakteista. Väkivalta kaventaa elämäntilaa, kun kumppani rajoittaa toisen käyttäytymistä, harrastuksia, pukeutumista ja sosiaalisia suhteita. (Mehtola 2006, 94–95.)

3 PALVELUJÄRJESTELMÄ

Tässä luvussa keskitytään valtakunnalliseen ja käytännön läheiseen palvelujärjestelmään. Luvussa kerrotaan, millaisia palveluita on tarjolla ja millaisten palveluiden piiriin ihmiset voivat hakeutua.

Luvussa kerrotaan millaisia palveluita on tarjolla ja millaista apua palveluista voi saada. Tähän lukuun on kerätty olennaisimmat palvelut opinnäytetyön kannalta. Jokaista palvelua avataan siten, että kerrotaan mitä varten palvelua on olemassa ja kerrotaan palvelun palvelutarjonnasta.

3.1 Valtakunnallinen

Valtakunnallinen palvelujärjestelmä kattaa erilaiset auttavat puhelimet ja verkkopalvelut, eli palvelut, jotka ovat käytössä koko Suomessa ja niitä voi käyttää missä vaan. Ensin kerrotaan millainen palvelu on kyseessä, mitkä ovat sen tarkoitukset ja kenelle se on suunnattu. Sen jälkeen kerrotaan palvelun sisällöistä tarkemmin. Palveluiden esittelemisessä on hyödynnetty heidän omia nettisivujaan.

Naisten Linja on tarkoitettu kaikenikäisille väkivaltaa kokeneille tai väkivallasta huolestuneille naisille. Naisten Linjaan voi soittaa tai ottaa yhteyttä verkon kautta. Toiminta on luottamuksellista ja naisten kysymyksiin vastaavat vapaaehtoiset naiset, jotka ovat koulutettuja tukemaan väkivaltaa kokeneita naisia. (Naisten Linja 2015.)

Naisten Linjalla on maksuton tukinumero, johon voi soittaa viikon jokaisena päivänä. Nettipalvelun kautta voi kertoa kokemastaan väkivallasta tai sen uhasta ja kysyä oman paikkakunnan palveluista. Naisten Linjalla on myös vertaistukitoimintaa. Vertaistukiryhmään osallistuminen on maksutonta eikä ennakoilmoittautumista tarvitse. Jokainen osallistuu ryhmään nimettömänä. Vertaistukiryhmä kokoontuu Helsingissä. (Naisten Linja 2015.)

Ensi- ja turvakotien liiton väkivaltatyön tavoitteena on perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen sekä väkivaltaa kokeneiden ja sitä käyttäneiden auttaminen. Väkivaltatyössä ensisijaista on väkivallan kokijan ja lasten turvallisuus ja väkivallan loppuminen. Työskentelyssä autetaan väkivallan kaikkia osapuolia, eli tekijää, uhria ja lapsia. (Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö n.d.)

Ensi- ja turvakotien liitolla on internetissä oleva nettiturvakoti-palvelu. Sieltä löytyy liiton ja sen jäsenyhdistysten perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tuottamaa tietoa. Nettiturvakodin kautta voi saada ammattilaiselta vastauksen perheväkivaltaa koskeviin kysymyksiin. Nettiturvakodin palvelut ovat käyttäjille maksuttomia. (Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö n.d.)

Raiskauskriisikeskus Tukinainen tarjoaa apua, tukea ja neuvontaa seksuaalista väkivaltaa koskevissa asioissa. Tukinaisesta saa maksutonta neuvontaa puhelimitse soittamalla kriisipäivystykseen, josta saa apua seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan kysymyksissä. Tukinaisella on myös juristipäivystys, johon voi soittaa saadakseen tietoa ja neuvontaa seksuaalirikosasioissa. Soittamalla juristipäivystykseen voi varata henkilökohtaisen ajan tapaamiseen. Tukinainen tarjoaa myös mahdollisuuden ottaa nimettömänä yhteyttä netin kautta. Palvelut on tarkoitettu ihmisille, jotka ovat kokeneet seksuaalista hyväksikäyttöä tai kaltoinkohtelua. (Tukinainen 2016.)

Narsistien uhrien tuki ry on kansalais- ja vapaaehtoisjärjestö, joka perustettiin täydentämään jo olemassa olevia palveluverkostoja. Järjestö päätettiin perustaa, kun huomattiin, että useilla erilaisilla auttavilla tahoilla ei ollut riittävästi tietoa ja kokemusta narsistisesta persoonallisuushäiriöstä sekä sen aiheuttamista ongelmista narsistin läheisille. Toiminnan tavoitteena on tukea vakavan luonnehäiriön, erityisesti narsistisen persoonallisuushäiriön omaavan henkilön vaikutuspiiriin joutuneiden selviytymistä. Narsistien uhrien tuki ry:n tukimuotoja ovat ohjatut vertaistukiryhmät, vertaistukipuhelinpalvelu sekä ohjaus- ja neuvontapalvelu oikeudellisissa ja terapiaan liittyvissä kysymyksissä. (Narsismin uhrista omaan elämään 2016.)

Rikosuhripäivystyksen, eli tuttavallisemmin RIKUn, tehtävänä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa muun muassa tuottamalla matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalveluita. Tyypillisimmin RIKUn palveluun hakeudutaan rikoksissa, jotka liittyvät lähisuhdeväkivaltaan, muihin pahoinpitelyihin, seksuaalirikoksiin, ryöstöihin, henki-

ja omaisuusrikoksiin, kunniaan kohdistuviin rikoksiin, häirintään, vainoamiseen ja erilaisiin yksilöön kohdistuviin omaisuusrikoksiin. (Kenelle palvelut on tarkoitettu? 2014.)

RIKUun voi ottaa yhteyttä puhelimitse tai verkossa. Henkilökohtaisen tapaamisajan voi sopia lähimpään palvelupisteeseen. Yhteyttä voi ottaa myös nimettömänä. RIKU noudattaa vapaaehtoisen puhelin- ja verkkoauttamisen eettisiä periaatteita. Tällä tarkoitetaan, että RIKU mahdollistaa luottamuksellisen keskustelun nimettömänä. Tukipalvelut perustuvat ammatillisesti ohjattuun vapaaehtoistoimintaan. RIKUssa kunnioitetaan itsemääräämisoikeutta ja he ovat vaitiolovelvollisia. Palvelut ovat maksuttomia pois lukien puhelinmaksut. (Kenelle palvelut on tarkoitettu? 2014.)

Rikosuhripäivystyksellä on käytössään auttava puhelin, joka päivystää arkisin, lähinnä ilta-aikaan. Auttava puhelin tarjoaa mahdollisuuden keskustella nimettömänä henkilön kanssa, joka ymmärtää mitä rikoksen kohteeksi joutuminen voi merkitä. (Auttava puhelin 2014.) Auttavan puhelimen lisäksi RIKUlla on juristin puhelinneuvonta päivystys maanantaista torstaihin, sekin iltaisin kahden tunnin ajan. Puhelinneuvonnan tarkoituksena on antaa rikoksien uhrille mahdollisuus tarkistaa lainmukaisia oikeuksiaan ja saada näihin asioihin liittyvää ohjausta. (Juristin puhelinneuvonta 2014.)

RIKUlla on myös palveluita verkossa. RIKUchat ja RIKUnet toimivat verkossa ja niissä voi kysyä, kertoa ja saada ohjeistusta rikosuhriasioissa. Palveluissa voi esiintyä nimettömänä. Rikosuhripäivystyksen henkilöstö ja koulutetut henkilöt vastaavat asiakkaan kysymyksiin. RIKUnetin työntekijät ovat vaitiolovelvollisia. RIKUchat toimii myös konsultoivana palveluna ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään rikoksen uhreja. (RIKUchat – palvelu verkossa 2014; RIKUnet – palvelu verkossa 2014.)

3.2 Käytännön läheinen

Käytännön läheisissä palveluissa tarkastellaan niitä palveluita, joissa asiakkaat fyysisesti ja konkreettisesti asioivat työntekijän kanssa. Käytännön läheisiin palveluihin luetaan tässä opinnäytetyössä ensi- ja turvakotien tekemä työ, Ankkurin moniammatillinen tiimi, RIKU:n palvelupisteen toiminta sekä narsistien uhrien vertaistukiryhmä.

Ensi- ja turvakoteja ja niiden toimintaa tarkastellaan teoriassa ensin yleisesti. Sen jälkeen vertaillaan Lahden ja Tampereen turvakodin palveluita.

Ankkuria tarkastellaan, koska se on moniammatillinen tiimi, jossa työskentelee useita eri viranomaisia asiakkaiden kanssa. Ankkurin kaltaista toimintaa ei ole vielä kovin monella paikkakunnalla Suomessa. Ankkurin tavoitteet kohdistuvat väkivaltaan puuttumiseen sekä sisäisen turvallisuuden lisäämiseen moniammatillisen yhteistyön kautta.

Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämät turvakodit on tarkoitettu perhe- tai lähisuhteessa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille, jotka tarvitsevat tukea väkivallasta selviämiseen sekä väliaikaisen asuinpaikan. Turvakotiin voi mennä mihin vuorokaudenaikaan tahansa, sinne voi soittaa etukäteen tulevana tai ilmaantua paikanpäälle yksin tai lasten kanssa. (Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö n.d.)

Ensi- ja turvakotien liitto tarjoaa myös väkivaltatyön avopalveluita. Palvelut tarjoavat tarvittaessa pitkäaikaista tukea perheväkivallan aiheuttaman tilanteen ratkaisemiseen ja kriisistä selviytymiseen. Avopalveluissa voi saada tukea myös turvakodissa olon jälkeen tai tilanteissa, joissa on kokenut väkivaltaa mutta ei tarvitse turvakodissa olemista. Avopalvelu voi olla puhelinneuvontaa, ajanvaraukseen perustuvaa keskusteluapua väkivaltatyön ammattilaisen kanssa, ohjattu vertaisryhmä tai esimerkiksi tuettua asumista. (Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö n.d.)

Lahden ensi- ja turvakoti on tarkoitettu parisuhde- ja perheväkivallan kohteeksi joutuneille tai sen uhan alla eläville henkilöille. Se tarjoaa heille kriisivaiheessa turvaa ja tukea sekä mahdollisuuden perheväkivallan kierteen katkaisuun. Turvakoti on auki ympäri vuorokauden, sinne voi hakeutua joko suoraan paikan päälle tai ottamalla yhteyttä puhelimitse. Asiakkaita tuetaan kriisivaiheessa, ja turvakoti on monipuolinen palvelukeskus, josta kaikki osapuolet voivat saada tukea kriisitilanteen ratkaisemiseen. Erityishuomiota turvakodissa kiinnitetään lapsen tilanteeseen. Vanhempia tuetaan huomioimaan lapsi heidän oman kriisinsä yhteydessä. Turvakodista lähdön jälkeen perheitä ohjataan muiden palveluiden piiriin. (Turvakoti 2016.)

Lahden turvakodissa työskentelyn periaatteina ovat turvallisuus ja vapaaehtoisuus, perhekeskeisyys, lasten erityinen huomioiminen, muista palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen. Turvakodissa käytetään työskentelymenetelminä yksilökeskusteluja, perhetapaamisia, erilaisia ryhmiä sekä ohjausta ja neuvontaa. Palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. (Turvakoti 2016.)

Lahden ensi- ja turvakodissa tarjotaan avokriisityötä avopalveluna erilaista väkivaltaa kokeneille naisille, jotka eivät välttämättä tarvitse turvakodin palveluita. Palvelut suunnitellaan yksilöllisesti. Erityisesti työskentelyssä pyritään ottamaan huomioon lapsen asema. Työskentelyn tavoitteena on tarjota yksilöille ja perheille mahdollisimman nopeasti tukea selviytymiseen. Avokriisityö täydentää nykyistä auttamisjärjestelmää ja kehittää yhteistä toimintamallia perheväkivaltatilanteisiin puuttumiseksi. (Avokriisityö 2014.)

Tampereen turvakoti tarjoaa lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille ympärivuorokautista turvaa ja ammatillista apua. Akuutin kriisivaiheen ajalle turvakoti tarjoaa turvaa. Turvakoti on auki ympärivuorokauden ja sinne voi hakeutua soittamalla tai menemällä suoraan paikanpäälle. Turvakotiin voi tulla kaikista kunnista ja se on asukkaille maksuton. Turvakodissa arvioidaan siellä

olemisen jakson tarve ja pituus. Turvakodilla on myös oma kriisipuhelin, joka on auki ympäri vuorokauden. (Turvakoti n.d.)

Turvakodissa tarjotaan mahdollisuus purkaa väkivallan kohteeksi joutumisen kokemuksia ja tunteita turvallisessa ympäristössä. Turvakodista saa oman työntekijä, jonka kanssa tehdään kahdenkeskistä työskentelyä. Turvakodissa on myös mahdollisuus osallistua erilaisiin ryhmiin. Samoin kuin Lahden turvakodissa niin Tampereellakin kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tilanteeseen, sillä vanhempia tuetaan huomioimaan lapsi oman kriisinsä yhteydessä. (Turvakoti n.d.)

Tampereen turvatalossa työskennellään yhteistyössä perheen läheisten ja viranomaisten kanssa. Työn taustalla on traumaviitekehys ja se noudattaa valtakunnallisia väkivaltatyön laatuvaatimuksia. Yöaikaan turvakodissa valvoo ammattitaitoinen työntekijä. (Turvakoti n.d.)

Ankkuri on seudullinen moniammatillinen tiimi, jonka tarkoituksena on varhainen puuttuminen alaikäisten rikolliseen käyttäytymiseen, nuoren asiakkaan kokonaisvaltaisen elämäntilanteen ja avun tarpeen selvittäminen sekä nuoren ja perheen kanssa työskentely. Ankkurin tavoitteena on puuttua nopeasti lähisuhde- ja perheväkivaltaan sekä avun tarpeen selvittäminen ja perheen kanssa työskentely. Tarvittaessa Ankkuri ohjaa nuoret ja perheet jatkotyöskentelyyn tarkoituksenmukaisen avun tai tuen piiriin. Kolmas ankkurin tavoite on lisätä sisäistä turvallisuutta moniammatillisella yhteistyöllä. (Ankkuri 2015.)

Kanta-Hämeessä Ankkuritiimit työskentelevät Hämeenlinnassa, Forssassa ja Riihimäellä. Forssan tiimiin kuuluu poliisi, sosiaalityöntekijä sekä sairaanhoitaja. Forssan tiimi kattaa myös Jokioisen, Tammelan, Ypäjän ja Humppilan alueet. Riihimäen tiimissä ovat poliisi, psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä sekä erityisnuorisotyöntekijä. Riihimäen tiimi kattaa myös Lopen ja Hausjärven. Hämeenlinnan Ankkuritiimiin kuuluu kaksi poliisia, kaksi sosiaalityöntekijää, sosiaaliohjaaja, psykiatrinen sairaanhoitaja sekä nuorisotyöntekijä. Hämeenlinnan tiimi työskentelee myös Hattulan ja Janakkalan alueilla. (Hämeen poliisilaitoksen Ankkuri-tiimit n.d.)

Rikosuhripäivystyksellä on 29 palvelupistettä ympäri Suomea, joista yksi on tämän opinnäytetyön tutkimuksen tehdyssä kaupungissa. Palvelupisteestä asiakas voi kysyä itselleen tukihenkilöä sekä saada muutakin tukea ja neuvontaa. Tukihenkilö on asiakkaita varten, he ovat RIKUn ammattilaisia tai tehtävään valittuja ja koulutettuja vapaaehtoistyöntekijöitä, joita ohjataan ammatillisesti. (Tukihenkilö palvelupisteestä 2014.)

Tukihenkilö voi tulla asiakkaan mukaan poliisikuulusteluihin ja oikeudenkäyntiin. Hänen kanssaan voi keskustella luottamuksellisesti erilaisista tunteista, jotka asiakkaassa herää. Tukihenkilö auttaa jatkoavun saamisessa ja antaa ajantasaisesti käytännön neuvoja rikosprosessiin liittyvissä kysymyksissä ja asioissa. Tukihenkilöpalvelu on maksutonta asiakkaalle. (Tukihenkilö palvelupisteestä 2014.)

RIKU toteuttaa myös Visitor-toimintaa. Se on palvelu, jossa työntekijä työskentelee ennalta sovittuina viikonpäivinä poliisiasemalla, oikeustalolla tai turvakodissa. Visitor-toiminnan ideana on tuoda palvelupisteiden henkilökohtaisia palveluita sinne, missä oletettavasti rikoksen uhrin ja todistajan asioivat. (Visitor-toiminta 2014.)

Narsistien uhrien tuki ry tarjoaa käytännön läheisenä palveluna vertaistukiryhmäpalvelua henkilöille, jotka ovat joutuneet narsistin uhriksi tai muuten narsismin kohteeksi. Siellä ihmiset, joilla on samanlaisia elämäkokemuksia tai elävät samojen ongelmien parissa, antavat toisilleen vertaistukea jakamalla kokemuksiaan ja tukemalla toisiaan elämässä eteenpäin. Vertaistukiryhmien ohjaajat ovat yhdistyksen jäseniä, joilla on omakohtaista kokemusta ja tuntemusta luonnehäiriöisen ihmisen kohtaamisesta. (Vertaistukiryhmät 2016.)

On otettava myös huomioon, että väkivaltaa kokeneiden parissa työtä tekevät myös muut tahot ja palveluntarjoajat, kuten psykiatria, psykologit, aikuissosiaalityö, ensiapu, neuvolat, lääkärit, hoitajat ja niin edelleen. Tässä työssä tarkastellaan kuitenkin paremmin tahoja ja palveluita, jotka tekevät pääsääntöisesti väkivaltatyötä, jolloin heidän työnsä kohdistuu väkivaltaan ja siihen liittyvään työhön. Näissä muissa tahoissa ja palveluntarjoajissa työntekijät kohtaavat silloin tällöin väkivaltaa kokeneita naisia, mutta heidän työ ei kohdistu ja painotu pelkästään väkivaltaan.

4 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Väkivaltaa koskevia tutkimuksia, väitöskirjoja ja opinnäytetöitä on tehty useita, näkökulmia tutkimuksiin on myös useita. Tutkimuksia on tehty jopa maailmanlaajuisin vertailuin tai Euroopan sisällä, mutta tässä opinnäytetyössä keskitytään Suomessa tehtyihin tutkimuksiin, joissa käsitellään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Useista eri tilastoista on saatavilla tietoa sukupuolistuneesta väkivallasta. Kokonaiskuvan kannalta olennaisia tilastoja ovat muun muassa rikollisuustilastot, kansalliset uhritutkimukset sekä erikseen naisiin ja miehiin kohdistuvaa väkivaltaa selvittäneet tutkimukset. Tilastoja ei kuitenkaan voi kovin helposti vertailla keskenään, sillä kaikki väkivalta ei päädy tilastoihin, esimerkiksi poliisin rikollisuustilastoissa on vain poliisin tietoon tulleet väkivaltatapaukset. (Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa 2015.)

Poliisin tietoon tullut väkivalta perheissä ja muissa olosuhteissa on pääasiallisesti miesten tekemää, pahoinpitelyistä noin joka kymmenes tapahtuu perheen sisällä. Näissä tapauksissa uhrina on yleisimmin nainen. Kodeissa tapahtuvan ja lievän väkivallan osalta poliisilta piiloon jäävän rikollisuuden osuus on suuri. (Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa 2015.)

Niin sanotut uhritutkimukset antavat tietoa siitä väkivallasta, joka ei näy viranomaisille. Naisten kokemaa väkivaltaa on laajemmin kartoitettu kahdessa haastattelututkimuksessa vuosina 1998 ja 2006. Nämä tutkimukset

antavat muita tarkempaa tietoa etenkin parisuhdeväkivallasta. (Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa 2015.)

Viimeisimmän naisuhritutkimuksen mukaan noin joka viides nainen oli kokenut puolison tekemää väkivaltaa tai uhkailua joskus nykyisen parisuhteen aikana. Väkivalta oli tyypillisimmin muodoltaan lievää fyysistä väkivaltaa, kun taas harvoin yksinään esiintyi väkivallalla uhkailua. Vakavammista väkivaltatapauksista uhrille aiheutui fyysisiä seurauksia ja jonkinlaisia henkisiä seurauksia. (Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa 2015.)

Naisuhritutkimukseen osallistuneista naisista suurin osa kertoi parisuhdeväkivallan olleen aiemmin tapahtunutta ja sittemmin loppunut, tai väkivaltaa joka on kestänyt vasta vähän aikaa ja toistaiseksi ilman fyysisiä vammoja. Tutkimuksen aineistossa havaittiin myös aiempiin väkivallantekoihin perustuvaa henkistä piinaa sekä kokonaisvaltaista parisuhdeterroria, johon sisältyi fyysistä väkivaltaa ja useaan elämänalueeseen liittyvää vallankäyttöä ja alistamista. (Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa 2015.)

Piispa & Heiskanen (2005, 6–7) ovat tutkimukselleen naisiin kohdistunutta väkivaltaa määrittäneet tavoitteeksi raportoida vuonna 2005 tehdyn naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevan kyselyn päätulokset. Tutkimuskysymykset ovat pääasiassa keskittyneet väkivallan yleisyyteen parisuhteessa ja sen ulkopuolella. Tutkimuksessa selvitettiin myös, millaista apua väkivallan kohteeksi joutuva nainen tarvitsee ja keneltä he ovat hakeneet apua sekä millaisia kokemuksia naisilla on apua tarjoavista tahoista.

Yleisten uhritutkimusten ongelmana on pidetty sitä, ettei niillä saada luotettavaa tietoa läheisten tekemästä väkivallasta, koska uhri haluaa salata väkivallan. Monissa uhritutkimuksissa väkivallan selvittämisen tavoitteena on nimenomaan poliisin tilastoista piiloon jäävän väkivallan kartoittaminen. Siksi sellaiset väkivallan kokemukset, joita haastateltava ei selkeästi määrittele rikoksiksi, jäävät helposti uhritutkimusten ulkopuolelle. Parisuhteessa tapahtuva väkivalta ja seksuaalinen väkivalta jäävät herkästi ilmoittamatta, sillä parisuhteessa tapahtuvien tekojen nimeäminen uhrille ei ole aina itsestään selvää. (Piispa & Heiskanen 2005, 4.)

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että naiset hakeutuvat palveluiden ja avun piiriin tarpeettoman harvoin. Tähän nähtiin syynä, että uhri pyrkii salaamaan ja kieltämään tapahtuneen väkivallan jopa itseltään. Tulosten mukaan 34 % niistä, jotka olivat joskus kokeneet parisuhdeväkivaltaa, olivat jättäneet hakematta apua miltään taholta. Toisaalta parisuhdeväkivaltaa joskus kokeneista oli 31 % hakenut apua. Tavallisimmin apu oli haettu poliisilta, terveyskeskuksesta tai lääkäriltä, lakiasiain- tai oikeusaputoimistosta, perheneuvolasta, mielenterveystoimistosta ja terapeutilta. (Kääriäinen 2005, 111–112.)

Aune Flinck (2006, 13–14) on tehnyt väitöskirjan, joka käsittelee parisuhdeväkivaltaa naisen ja miehen kokemana. Tutkimuksen tarkoituksena on

tuottaa kuvailevaa tietoa miehen ja naisen kokemuksista väkivallasta parisuhteessa. Tutkimuksesta saadun tiedon avulla voidaan ymmärtää paremmin miehen ja naisen tarpeita, toiveita, ajatuksia, tunteita ja kokemuksia sekä heidän niille antamia merkityksiä parisuhteen vuorovaikutuksessa.

Vaikka Flinck tutki parisuhdeväkivaltaa naisen ja miehen kokemana, niin tässä tarkastellaan vain naisen kokemaa parisuhdeväkivaltaa. Näin tehdään, koska tämän opinnäytetyön aiheena on naisiin kohdistuva väkivalta. Flinckin (2006, 63–65) tutkimuksen mukaan naisten kokemukset väkivaltaisen käyttäytymisen kohteeksi joutumisesta rakentuu seuraavien sisältöalueiden alle: olemassaolon oikeuden ja ihmisarvon mitätöiminen, vapauden riistäminen, ylivoimalla nujertaminen, pysyttelemisen piinaavassa parisuhteessa ja uuden suunnan etsiminen.

Olemassaolon oikeuden ja ihmisarvon mitätöimiseen naiset kokivat miehensä häpäisevän hänen naiseuttaan, seksuaalisuuttaan ja kehollisuuttaan pakottamalla naisen seksuaalisiin ja pornografisiin tekoihin. Mies piti naista moraalittomana prostituoituna ja alistui naisen seksuaalisiin tarkoituksiinsa, jolloin mies rikkoi naisen intimitetin rajoja, esineellisti ja seksualisoi naisen. Häpäiseminen vaikutti sekä naisen yksityiseen että julkiseen minään. (Flinck 2006, 67.)

Vapauden riistämiseen naiset kokivat väkivaltaa riippuvuussuhteeseen kahlitsemisena. Mies saattoi sitoa naisen painostamalla avioliittoon tai estämällä suhteesta lähtemisen. Riippuvuussuhteeseen kahlitsemista merkitsi myös miehen mustasukkainen takertuminen, henkinen yliote, epäjohtonmukainen käyttäytyminen ja hämmennyksen aiheuttaminen ristiriitaisilla viesteillä. (Flinck 2006, 72.)

Ylivoimalla nujertamiseen naiset kertoivat kokeneensa uhkailua ja rankaisemista sekä voimakeinoilla vahingoittamista. Nainen koki miehen pitävällä pelon ilmapiiriä sanallisilla uhkailuillaan, uhkaavalla olemuksellaan, äänellään ja käyttäytymisellään. Nainen tunsu fyysisen ja henkisen väkivallan vaaran ja uhan kohdistuvan häneen itseensä sekä perheeseensä. Mies saattoi rankaista naista eristämällä, fyysisin tai seksuaalisin voimakeinoin, vaatimalla kuuliaisuutta tai kieltäytymällä antamasta apua hädän hetkellä. Nainen koki miehen hallitsevan häntä fyysisillä voimillaan tai saattamalla hänet äärimmäisiin vaaratilanteisiin tai kuolemanvaaraan. Aggressiivisuuttaan mies osoitti käymällä käsiksi, lyömällä, repimällä ja riepottamalla naista. (Flinck 2006, 76–77.)

Pysyttelemisen piinaavassa suhteessa naiset kokivat asettumalla itse auttajaksi. Nainen halusi pelastaa parisuhteen asettumalla miehen auttajaksi, jolloin nainen pyrki epätsekkyyteen ja uhrautuvaan rakkauteen. Rakkauden teoillaan nainen uskoi kykenevänsä suojelemaan miestä syrjäytymiseltä. Auttamisen motiivina saattoi olla myös tarve turvata lapsille ehjä perhe. (Flinck 2006, 79.)

Husso (2003, 20) on tehnyt tutkimuksen parisuhdeväkivaltaa koskien. Tutkimuksen tehtävänä on hahmottaa niitä tekijöitä, jotka kiinnostavat parisuhdeväkivallan kohteena olleita naisia parisuhteisiin. Tutkimuksessa selvitetiin, mitkä seikat vaikeuttavat parisuhdeväkivallasta ja sen kohteena olemisen kokemuksista puhumista, väkivaltaan puuttumista ja sen kohteena olleiden naisten auttamista ja ymmärtämistä, ja korottavat samalla avun hakemisen ja muihin ihmisiin tukeutumisen kynnyksiä.

Husso (2003, 165) kertoo tutkimuksessaan, että väkivaltaiseen suhteeseen jääminen sekä siitä lähteminen on hengenvaarallista. Tutkimuksissa kerrotaan, että yli kaksi kolmasosaa väkivaltaa käyttävistä miehistä on uhannut tappaa kumppaninsa. Naiset, jotka ovat parisuhdeväkivallan kohteena, ovat erityisessä vaarassa, kun he yrittävät erota pahoinpitelijästään. Eroaminen ei siis tarkoita, että väkivalta loppuisi. Suurin hengenvaara on silloin, kun ero on vireillä ja sitä seuraavien ensimmäisten kahden kuukauden aikana.

Näyttää siltä, että naiset elävät parisuhteissaan oikeudenmukaisuuden ja välittämisen moraalien välitilassa. Naisilla on paineita samaan aikaan sekä suhteessa pysymiseen, perheen säilyttämiseen ja kodista ja lapsista huolehtimiseen että suhteesta lähtemiseen ja itsenäisen uranaisen rooliin. (Husso 2003, 166.)

Väkivaltaisesta suhteesta irrottautuminen vaatii kypsymistä ja havahtumista sekä tukea ja apua. Rakkauden vastakohtaksi ei asetu viha vaan välinpitämättömyys. Naiset kertovat pelänneensä väkivaltaa suhteessaan, mutta myös yksinäisyyden ja kodittomuuden kokemuksia. (Husso 2003, 301.)

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tutkimus koski naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja palvelujärjestelmää. Tutkimuksessa keskityttiin eteläsuomalaisessa kaupungissa tarjottaviin palveluihin. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, vastaavatko palvelut asiakkaiden tarpeisiin eli olivatko palvelut asiakkaille riittävät.

Opinnäytetyön tutkimuksella selvitettiin:

- Millaista väkivaltaa naiset ovat kokeneet?
- Millaista apua tai palvelua he ovat sen käsittelyyn saaneet?
- Millaista apua naiset olisivat omasta mielestään tarvinneet, halunneet tai toivoneet?

Tutkimuksessa tuotiin naisten kokemuksia palveluista sekä eteläsuomalaisen kaupungin palveluohjausta ja palvelujärjestelmää näkyväksi. Seuraavaksi on kuvattu tutkimuskysymyksiä laajemmin.

Ensimmäinen tutkimuskysymys, eli millaista väkivaltaa naiset ovat kokeneet, todensi väkivallan kohteena olemisen ja siten perusteli naisten tarvitsevan apua ja palvelua. Tämä kysymys toimi pohjana ja esitietona palvelujärjestelmää ja palveluohjausta koskeville tutkimuskysymyksille. Naisten

vastauksista riippuen tällä kysymyksellä voitiin myös selittää ilmiötä ja tuoda sitä todeksi, sillä kysymys näytti väkivallan monimuotoisuuden naisten itsensä kertomana.

Toisessa tutkimuskysymyksessä selvitettiin vastausta siitä, millaista apua tai palvelua naiset ovat saaneet väkivallan kokemisen käsittelyyn. Tämä oli suoraa jatkoa ensimmäiselle kysymykselle ja tässä kysyttiin epäsuorasti, ovatko kaupungissa tarjottavat ja naisten saamat palvelut vastanneet naisten tarpeita.

Kolmas kysymys oli tutkimuksen keskeisin kysymys. Se toi todeksi sen, mitä apua tai palvelua naiset itse olisivat halunneet, tarvinneet tai toivoneet. Tässä heillä oli mahdollisuus sanoa, olisiko heille ollut tarpeen tai sopivampaa jonkinlainen muu apu tai palvelu kuin se mitä he olivat saaneet. Juuri tämä kolmas kysymys oli opinnäytetyön kannalta arvokkain, koska sillä pyrittiin saamaan suora vastaus siihen, kokivatko naiset saaneensa tarpeeksi apua kaupungissa olevista palveluista väkivaltaisten kokemusten käsittelyyn, vai olisiko jotain apua tai palvelua, jota he toivoivat.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyössä ja tutkimuksessa puhuttiin naisista. Mutta mikäli naisella oli asiakkuus opinnäytetyön toimeksiantajan tarjoamassa palvelussa, jossa tutkimusta tehtiin, oli näin ollen syytä puhua palvelun asiakkaasta naisen sijaan. Naisesta puhuminen korostaa sukupuolittuneesti ihmistä, joka väkivaltaa on kokenut. Se palvelee ja korostaa myös opinnäytetyön aihetta ja tuo naisen roolia väkivallan kokijana esiin. Palvelun asiakkaasta puhuminen kertoo, että nainen on jo saanut itselleen jonkinlaista apua, eikä nainen ole enää asian kanssa yksin. Valmiissa opinnäytetyössä ja erityisesti tutkimuksen tuloksista kerrottaessa on puhuttu yleisesti naisista, koska silloin heitä ei luokitella palvelun asiakkaiksi vaan tutkimuksen kohderyhmäksi ja aineiston tuottajiksi.

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. On otettava huomioon, että todellisuus on moninainen eikä todellisuutta voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan, ja onkin mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161.)

Naisiin kohdistuva väkivalta on ollut aina ajankohtainen aihe, mutta siitä vaietaan sen herkin ja aran luonteen takia. Väkivalta aiheuttaa häpeää sitä kokeneelle. Kaikki väkivaltaa kokeneet eivät välttämättä uskalla hakea itselleen apua.

Tutkimuksen kohderyhmänä toimivat kahden eteläsuomalaisessa kaupungissa toimivan palvelun asiakkaana olevat naiset, jotka olivat kokeneet väkivaltaa. Kohderyhmän naiset olivat niin sanotusti varhaisen tuen ja ennalta

estävän palvelun asiakkaita. Tällä tarkoitettiin, että naisia pyritään auttamaan ennalta estävästi, jolloin väkivalta lähisuhteessa ei enää lisääntyisi.

Toimeksiantajien työntekijät toivat tutkimusta esille useammalle asiakkaalle, jolloin asiakkaat miettivät haluavatko osallistua tutkimukseen. Osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, eikä siihen ketään pakotettu. Asiakkaat olivat erilaisissa tilanteissa palveluiden piirissä, ja heidät oli valittu koordinoitulla satunnaisotannalla. Tällä tarkoitetaan, että kaikki asiakkaat eivät olleet kykeneväisiä osallistumaan tutkimukseen heidän oman herkän tilanteensa tai pelon vuoksi, jolloin työntekijä katsoi parhaaksi olla edes ehdottamatta tutkimukseen osallistumista asiakkaalle.

6.1 Aineiston hankinta

Opinnäytetyön tutkimuksessa käytettiin narratiivista tutkimusotetta, koska aineisto perustui naisten omakohtaisiin kokemuksiin ja kertomuksiin niistä. Heikkinen (2001, 116) sanoo narratiivisuudella tutkimuksessa viitattavan lähestymistapaan, joka kohdistaa huomionsa kertomuksiin tiedon välittäjänä ja rakentajana. Tutkimuksen ja kertomusten suhdetta voidaan tarkastella kahdesta päänäkökulmasta. Tutkimus käyttää usein materiaalinaan kertomuksia, toisaalta tutkimus voidaan ymmärtää kertomuksen tuottamiseksi maailmasta.

Narratiivisessa tutkimuksessa huomio kohdistuu yksilöiden tapaan antaa merkityksiä asioille tarinoidensa kautta. Huomion kohdistuminen ihmisten autenttisiin kertomuksiin erottaa narratiivisen tutkimuksen esimerkiksi niistä laadullisen tutkimuksen tavoista, joissa tietoa kerätään edeltä suunniteltujen ja jäsenettyjen haastattelukysymysten tai kyselylomakkeiden sekä osallistuvan tai suoran havainnoinnin avulla. (Heikkinen 2001, 129.) Koska opinnäytetyön tutkimuksessa käytettiin ennalta suunniteltuihin tutkimuskysymyksiin vastaamista naisten omakohtaisilla kertomuksilla, tutkimus nähtiin laadullisena tutkimuksena, jossa käytetään narratiivista tutkimusotetta.

Narratiivinen tutkimusote voi olla väljä kehikko, jonka sisään mahtuu erilaisia tutkimusmenetelmiä, aineiston hankinta ja lukutapoja. Keskeisenä nimittäjänä toimii kertomuksen käsite, vaikka tutkimusote ei ole yhtenäinen tai selvärajainen ajattelutapa. (Löytönen n.d.)

Narratiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on ajatus, jossa kertominen on ihmisyyteen olennaisesti kuuluvaa. Ihminen kertoo asioista, niin sanotusti tarinoi kaiken aikaa. Ihmisen identiteetti rakentuu kertomuksessa ja samalla kun ihminen kertoo tarinaansa, niin hän elää tarinaansa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Narratiivinen tarkastelutapa soveltuu esimerkiksi tutkimuksiin, joissa kiinnostus keskittyy yksilöiden vapaasti kertomiin asioihin ja tarinoihin omasta elämästään. Tarinoissa tehdään selontekoja, puolustaudutaan, otetaan kantaa, tehdään asioita ymmärrettäväksi sekä asemoidaan itseä ja muita. Tarinoissa työstetään selviytymistä elämänmuutoksissa, niissä nivotaan yhteen

esimerkiksi erilaisia henkilökohtaisia kokemuksia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia tarpeita, vaateita ja toiveita. Narratiivisuuden avulla voidaan saada arvokkaita näkökulmia erilaisten asiakkaiden työtehtävissä toimivien ihmisten elämään. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Tutkimus tapahtui anonymisti kirjoitelman muodossa, jonka kohderyhmän naiset tuottivat. Naisiasiakkaille annettiin lyhyt saatekirje (Liite 1) tutkittavasta aiheesta herättämään innostusta kirjoittamiseen sekä tutkimukseen osallistumisesta. Saatekirje pyrki olemaan luottamusta herättävä, jolloin siinä kerrottiin mihin ja miksi asiakkaita pyydettiin kirjoittamaan. Saatekirje toimi samalla myös tehtävänannon välittävän työntekijän ohjenuorana hänen kertoessaan esitietoja tutkimuksesta. Saatekirjeen mukana asiakas sai kirjoitelman aihion (Liite 2), jossa oli selkeästi kuvattu, millaisiin asioihin kirjoitelmalla haluttiin pyrkiä ja toimi samalla kirjoitelman ohjeistuksena.

Saatekirje ja kirjoitelman aihio lähetettiin esiluettavaksi ja kommentoitavaksi työntekijöille, jolloin varmistettiin helppolukuisuus ja ymmärrettävyys. Työntekijät antoivat palautetta saatekirjeestä ja kirjoitelma aihioista, tällä pyrittiin varmistamaan, että saatekirjeestä ja tutkittavasta aiheesta on osattu kirjoittaa luottamusta herättävä. Palautteen avulla pyrittiin myös korjaamaan kirjoitus- ja ajatusvirheet.

Aineistomateriaalia eli kirjoitelmia annettiin työelämään yhteensä 15 kappaletta, jotka jaettiin molemmille yhteistyötahoille. Annetun aineiston määrä oli näin suuri, koska sillä pyrittiin saamaan muutamia kirjoitelmia takaisin. Tavoitteena oli saada 3–5 kirjoitelmaa takaisin. Aineiston keräämisen päätteeksi aineistoa saatiin yhteensä 4 kirjoitelmaa takaisin.

Tutkimuksen kannalta ei ollut oleellista tietää asiakkaiden nimiä tai edes sitä miltä he näyttävät. Tällä pyrittiin siihen, että asiakkaiden yksityisyydensuoja ja anonymisuus toteutui. Asiakkaiden yksilöllisyys ja henkilöllisyys jäivät tutkimuksessa tietämättömäksi. Tällä pyrittiin luomaan turvallisuutta ja luottamusta asiakkaiden keskuudessa, jolloin asiakkaiden vastausprosentin toivottiin olevan suurempi opinnäytetyön tutkimuksen aineiston tuottamisessa.

Asiakkaille kerrottiin tutkimuksesta asiakastapaamisen aikana, jolloin asiakas pystyi miettimään, haluaako osallistua tutkimukseen ja kirjoittaa kokemuksistaan. Työntekijä antoi asiakkaalle kotiin mukaan saatekirjeen tutkimuksen tekijästä ja tutkittavasta aiheesta sekä kirjoitelman aihion. Mikäli asiakas pystyi kirjoittamaan kokemuksistaan tapaamisen aikana, tehtiin se silloin. Jos tämä ei kuitenkaan onnistunut, annettiin hänelle kirjoitelma mukaan kotiin kirjekuoren ja postimerkin kanssa, jolloin hän pystyi kirjoittamaan sen kotonaan ja toimittamaan kirjeessä olevaan osoitteeseen.

Aineiston hankinta-aikaa, eli kirjoitelmien kirjoittamiseen varattua aikaa ja niiden lähettämistä postin välityksellä, jatkettiin. Näin päädyttiin tekemään, kun varsinaisen aineiston hankkimiseen varatun ajan aikana kirjoitelmia

saatiin takaisin vain yksi kappale. Yhden kirjoitelman käyttäminen tutkimuksen aineistona oli hieman arveluttavaa, ja se koettiin tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta kyseenalaistavaksi asiaksi. Yhden kirjoitelman perusteella oli myös hankalaa sanoa, että naiset olivat tätä mieltä, kun kyseessä oli vain yhden henkilön mielipide ja kokemus.

Kokonaisvaltaisempien tutkimustuloksien saamiseksi asiakkaille, joille kirjoitelma oli aiemmin annettu, lähetettiin muistutusviesti. Viestissä muistutettiin osallistumaan tutkimuksen aineiston tuottamiseen ja pyydettiin kertomaan omista kokemuksistaan, jotta saataisiin luotettavampi kuva asiakkaiden ajatuksista siihen, vastaavatko palvelut heidän tarpeitaan.

Kirjeet koottiin keskitetysti toimeksiantajan postiin. Kirjeet olivat leimatuja siten, että niistä tiesi mitkä kirjeet koskevat tutkimusta. Tällöin ne siirrettiin sivuun odottamaan, että ne käytiin hakemassa analyysiin.

Kirjoitelma antoi kirjoittajalle vapaan sanan sanoa mitä hän halusi ja vapauden jättää sanomatta, jos jotakin ei halunnut tuoda julki. Kirjoitelma pohjassa oli lyhyesti kerrottuna mihin asiakkaan toivotaan vastaavan. Kirjoitelmassa painotettiin kolmatta tutkimuskysymystä, eli asiakkaan omia ajatuksia siitä, millaista palvelua tai apua hän olisi omasta mielestään halunnut tai tarvinnut.

6.2 Aineiston analyysi

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa aineiston keruussa käytettiin menetelmiä, jotka vievät tutkijan lähelle tutkittavaa kohdettaan. Tutkijan pyrkimyksenä on tavoittaa tutkittavien näkökulma ja heidän näkemyksensä tutkittavana olevasta ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi on aineistolähtöistä. Analysoinnissa jäsennetään aineistosta käsin ne teemat, jotka ovat tutkittavan ilmiön kannalta tulkittavissa merkitykselliseksi. (Kiviniemi 2001, 68.)

Aineiston analysoinnissa käytettiin teemoittelua tutkimuskysymysten pohjalta. Analyysissä käytettiin myös narratiivista analyysiä, koska tutkimus oli narratiivinen.

Narratiivinen analyysi on yksi analysointitapa muiden laadullisen aineiston analyysi luokitteluiden ja muiden kategorisointien joukossa. Tutkimuksen analyysin tekniikat eivät välttämättä erottele laadullisen tutkimuksen erilaisia tutkimusstrategioita toisistaan. Kaikissa analyysitavoissa on jotakin samaa: kaikkea laadullista aineistoa järjestellään, pilkotaan tai syntetisoidaan tulkintojen tekoa varten. (Kujala 2007, 29.)

Narratiivinen lukutapa vaatii kolmen eri kertomuksen jatkuvaa keskinäistä dialogia, kertojan äänen mukanaoloa, taustateoriaa ja lukijan reflektiivistä aineiston lukutapaa ja tulkintaa, ajattelevat narratiivista tutkimustapaa edustavat tutkijat. Tutkijan on löydettävä tarinoista se, mikä herättää yleistä kiinnostavuutta sekä mikä puhuttelee myös muita lukijoita. (Kujala 2007, 27.)

Jokaisessa kertomuksessa on jonkinlainen juoni. Juoni tekee kertomuksesta kertomuksen ja juoni antaa sille sen kerronnallisen ominaislaadun. Kirjoitelman juoni rakentuu usein muutoksen ja ajassa etenevän prosessin ympärille. Juoni on kirjoitelman koossapitävä voima, joka sitoo peräkkäiset tapahtumat toisiinsa. Juonellistamisen kautta kerrotusta tarinasta tulee yksi ja yhtenäinen, tietty tarina. (Kujala 2007, 26.)

Aineiston analyysivaihe aloitettiin heti, kun kirjoitelmat oli saatu luettavaksi. Analyysi aloitettiin lukemalla saatu aineisto useampaan kertaan läpi, jonka aikana pohdiskeltiin luettua. Lukemisen jälkeen kirjoitettiin tutkimuksen tulokset teemoittelun avulla ja analyysissä tutkittiin saatuja kirjoitelmia sekä kirjoitettuja tuloksia.

Teemoja eli keskeisiä aiheita muodostetaan etsimällä tekstimassasta sen eri vastauksia tai kirjoitelmia yhdistäviä tekijöitä, mutta myös teorialähtöinen, eli tietyn viitekehyksen tai teorian mukaisesti ohjautuva teemoittelu, on mahdollista. Teemoittelu on luonteva tapa edetä analysoimisessa. Aineisto voidaan järjestellä teemoittain ja joskus aineistosta löytyy uusia teemoja, eivätkä ihmisten käsittelemät aiheet välttämättä noudata tutkijan tekemää järjestystä tai jäsenystä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Kun aineistoa järjestellään teemojen mukaan, kootaan kunkin teeman alle jokaisesta haastattelusta kohdat, joissa puhutaan kyseessä olevasta teemasta. Teemojen käsittelyn yhteydessä esitetään yleensä näytepaloja eli sitaatteja. Aineistosta lainattujen kohtien tavoitteena on antaa havainnollistavia esimerkkejä ja täten se tarjoaa lukijalle todisteen siitä, että tutkijalla on ollut jokin aineisto, johon analyysi pohjautuu. Tällöin aineisto on antanut johtolankoja juuri näiden teemojen muodostamiseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Kirjoitelmista poimittiin kehitetyt teemat tutkimuskysymysten pohjalta. Kirjoitelmista nousi tutkimuskysymysten alle teemoja ja alateemoja esiin, joiden mukaan tuloksia on jaettu. Tutkimuskysymysten pohjalta pääteemoiksi muodostui naisten kokema väkivalta, palveluista tuli yksi yhteinen teema ja kolmas pääteema koski naisten toiveita.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tässä luvussa kerrotaan tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyvistä asioista, mitä on huomioitu ja pohdittu ennen tutkimuksen aineiston saamista takaisin. Tutkimustuloksista nousseita luotettavuutta ja eettisyyttä koskevia asioita pohditaan opinnäytetyön pohdinta luvussa.

Tutkimuksessa lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisten itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan antamalla ihmisille mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2010, 25.) Naisten ihmisarvoa sekä itsemääräämisoikeutta haluttiin kunnioittaa. Tämä otettiin huomioon siten, että osallistuminen aineiston tuottamiseen oli va-

paaehtoista ja jokainen sai itse päättää mistä ja miten he kirjoittavat. Jokaisen osallistujan anonyymiys oli taattu, missään vaiheessa ei pystynyt tietämään kuka henkilö kirjoitusten takana oli, koska toimeksiantajien työntekijät jakoivat aineiston kirjoitelmaa asiakkailleen, jotka osoittivat kiinnostusta osallistua tutkimukseen.

Asiakkaiden anonyymiuden toivottiin lisäävän asiakkaiden luottamusta osallistua tutkimuksen aineiston tuottamiseen. Asiakkaiden yksityisyyden suoja lisäsi tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

Opinnäytetyön aihe ja tutkimuksen kohderyhmä olivat melko herkkäluontoisia, ja aihe oli ylipäätään jokaiselle tutkimukseen osallistujalle henkilökohtainen. Naisia pyydettiin kirjoittamaan heille henkilökohtaisista asioista tuntemattomalle ihmiselle. Näiden syiden takia oli pyrittävä luomaan tutkimuksesta naisille annettavassa esitteessä luotettavan oloinen vaikutelma. Naisten anonyymiys, pyrki luomaan naisille luotettavaa ilmapiiriä, joka mahdollistaisi suuremman vastaajamäärän kirjoitelmiin.

Tutkimusmenetelmät oli pyritty tekemään mahdollisimman luotettaviksi ja eettisiksi. Tämä oli suoraan verrannollinen tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen. Luotettavien tutkimusmenetelmien toivottiin lisäävän myös kohderyhmän osallistumista aineiston tuottamiseen.

Saatekirjeen ja kirjoitelma-aihion esiluetuttaminen työntekijöillä edisti tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Sillä pyrittiin testaamaan saatekirjeen ja kirjoitelma aihion helppolukuisuus ja ymmärrettävyys. Tarkoituksena oli myös testata, olivatko kysymykset sellaisia, että niihin saadaan haettu vastaus eikä niitä tulkittaisi toisin.

Postin ja kirjeiden käyttäminen luotettavuuden edistämässä oli hieman riskitriitaista. Postia saattaa hävitä tai sitä saatetaan varastaa, ennen kuin se päätyy oikeaan osoitteeseen. Tällaisen aran ja henkilökohtaisen luottamuksella kirjoitetun kirjeen lähettäminen postin kautta oli siis alunalkujaankin kyseenalaista tutkimuksen luotettavuuteen liittyen. Tämä kuitenkin nähtiin parhaimpana keinona säilyttää tutkimukseen osallistuvien naisten yksityisyydensuoja.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksissa tarkastellaan kirjoitelmia, joita saatiin neljä kappaletta. Tuloksissa kerrotaan kirjoitelmissa esiintyneistä naisten kokemuksista väkivaltaan ja palvelujärjestelmään liittyen. Väkivaltaa on esiintynyt lähi- ja parisuhteissa eli tällöin väkivallan tekijä on ollut naiselle joku läheinen henkilö. Tulokset esitetään rehellisesti, mutta myös luotettavasti ja eettisesti. Tällä tarkoitetaan, että jokaisen naisen anonymiteettiä suojellaan siten, ettei häntä voida selvästi erottaa tuloksista. Tuloksista on poistettu toimeksiantajien palvelujen nimet sekä tutkimuksessa ollut kaupunki, jotka naisten kirjoittamissa kirjoitelmissa oli kirjoitettu.

Tutkimustuloksiin on rajattu vain naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvät asiat. Tällä tarkoitetaan, että esimerkiksi lastensuojelu jätetään huomiotta. Tähän rajaukseen päädyttiin, koska opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä vastaavtko palvelut naisten tarpeita.

7.1 Naisten kokema väkivalta

Asetetun teeman alla kerrottiin, millaista väkivaltaa naiset olivat kokeneet. Tuloksista selvisi, että naisten kokema väkivalta on ollut fyysistä, henkistä ja seksuaalista. Tämän yläteeman alle muodostui teemoja niistä asioista, joissa he kuvailivat väkivallan muotoja eli millaisia konkreettisia asioita väkivaltaan sisältyi.

Naisten kokema väkivalta oli alkanut usein henkisenä väkivaltana, josta se on jatkunut ja koventunut fyysiseen väkivaltaan. Henkisenä väkivaltana he kertoivat kokeneensa uhkailua ja henkistä alistamista. Fyysinen väkivalta lähisuhteissa on ollut lyömistä, tönimistä ja ranteista puristamista tai muuten kiinnipitämistä. Fyysinen väkivalta on ollut jopa niin rankkaa, että se on johtanut tapon yritykseen ja lähestymiskieltoon. Seksuaalinen väkivalta näyttäytyi naisten kokemana väkivaltana seksiin pakottamiseen.

Väkivalta oli ennen ensimmäistä lyöntiä henkistä ja koveni siitä lopulta tapon yritykseksi ja lähestymiskielloksi.

Lyöty ja puristettu ranteesta myös uhkailtu. Pakotettu seksiä.

Parisuhdeväkivaltaa, joka parisuhteessa ollessa oli lähinnä tönimistä, kiinnipitoa ja henkistä alistamista.

Olen kokenut seksuaalista väkivaltaa lapsena ja nuorena.

Tuloksista voidaan todeta, että jokainen tutkimukseen osallistunut nainen on kokenut henkistä väkivaltaa, vaikka he eivät sitä ole suoranaisesti erikseen kirjoitelmaan kirjoittaneet juuri tuolla sanamuodolla. Jokainen nainen on kokenut myös fyysistä väkivaltaa. Puolet tutkimukseen osallistuneista naisista on kokenut seksuaalista väkivaltaa.

Tutkimuksen tuloksissa kerrottiin monien asioiden liittyvän väkivallan ilmenemiseen. Monet parisuhdetta koettelevat asiat ovat olleet osana väkivaltaan.

Väkivalta liittyi vahvasti alkoholin käyttöön. Parisuhde ongelmat eivät olleet ainoita vaan kriisissä voi puhua kaiken summasta: rahahuolista, työttömyydestä, ystävyysuhteiden kariutumisesta jne. Mustasukkaisuus myös oli iso syy ensimmäisen lyönnin tuloon.

7.2 Palvelut

Opinnäytetyön toimeksiantajien palvelujen lisäksi naiset ovat saaneet apua psykologilta ja psykiatriselta osastolta, jossa he ovat käyneet puhumassa ja saaneet siten keskusteluapua traumaattisten tilanteiden käsittelyyn. Toimeksiantajien palveluihin naiset ovat olleet tyytyväisiä, kun niistä on saatu apua. Tukihenkilön apua naiset ovat saaneet rikosprosessin ajaksi tai heille on tarjottu sosiaalitoimesta niin kutsuttua arjen tukihenkilöä.

Saimme keskusteluapua aluksi [toimeksiantajan nimi] ja itse samaan aikaan kävin juttelemassa kaupungin psyk. sairaanhoitajan kanssa.

Olen saanut tukihenkilön [toimeksiantajan nimi] rikosprosessin ajaksi. Lisäksi olen käynyt juttelemassa – – psykiatrisella osastolla.

Sosiaalitoimi tarjosi arjen tukihenkilöä, jota en koe tarvitsevani.

Kaikkia saamiaan palveluita naiset eivät ole kuitenkaan kokeneet oikeiksi, hyviksi tai toimiviksi. Tuloksista selvisi, että naiset ovat saaneet apua, kun ovat osanneet sitä vaatia.

Kävin psykologin luona, mutta se ei auttanut koska se ihminen ei ollut mikä, että voisin puhua sen kanssa.

Sain apua nopeasti perheellemme kun osasin sitä vaatia. – – ellen olisi itse aktiivisesti pyytänyt apua.

Tuloksista ilmeni, että apua oli saatu myös sosiaalitoimesta sekä Kansaneläkelaitoksesta eli Kelasta. Näistä saatu apu oli konkreettista rahallista apua tai esimerkiksi arjen turvallisuuden takaamista, kuten lukkojen vaihtamista.

Aluksi minut ohjattiin sosiaalitoimeen, josta sain lukkojen vaihdon. Sosiaalitoimi myös ohjasi [toimeksiantajan nimi] palveluihin, jota kautta hankittiin asianajaja. – – Sosiaalitoimi myös ohjasi Kelan luo tukiasioiden vuoksi.

Puolet naisista kokevat kaiken saamansa avun ja palvelun tarpeelliseksi ja riittäväksi. Toinen puoli naisista koki tarvitsevansa jotain muutakin apua. Naisten toivomasta avusta kerrotaan seuraavassa luvussa.

Koen, että itse naisena sain kaiken tarvitsemani avun – –

Mitä sain oli riittävä

Tuloksissa kerrottiin palveluiden olevan ketjutettuja ja silloin hypitään palvelusta seuraavaan. Naisten kokemusten mukaan olisi helpompaa, jos palvelut olisivat rinnakkaisia. Näin vältettäisiin palveluista toiseen ohjaaminen. Eri yksiköiden väliset neuvot koettiin ristiriitaisiksi.

Mielestäni palvelut ovat olleet turhan ketjutettua, kuin polku, jota mennään yhteen suuntaan. Olisi helpompaa, jos kaikki palvelut olisivat rinnakkaisia. – – Eri yksiköiden väliset neuvot ovat myös ristiriidassa. Sosiaalitoimi suositteli turvakieltoa, [toimeksiantajan nimi] sanoi sen olevan turha.

7.3 Naisten toivoma apu

Naiset kertoivat toivovansa tai haluavansa yksittäisiä asioita jo olemassa oleviin palveluihin. Tuloksissa kerrottiin, että naiset toivoisivat uhria kuunneltavan enemmän häntä ja hänen tilannettaan koskevissa asioissa. Naiset toivoivat myös saatavan tietoa kirjallisesti muun muassa oikeusprosessista ja erilaisista tuista ja eduista.

Olisi myös ollut hyvä saada tietoa kirjallisena, mm oikeusprosessista, tuista ym. Nyt tuntuu, että unohtaa kaiken.

Toivoisin, että uhria kuunneltaisiin enemmän, eikä vain päätettäisi hänen asioistaan. Muuten mielestäni olen saanut hyvin apua asioiden käsittelyyn!

Eräässä kirjoittelussa kerrottiin eniten toivottavan sitä, että rikosprosessit ja niihin liittyvät kuulustelut ja oikeudenkäynnit saataisiin nopeasti käytyä. Nainen koki, ettei pysty saamaan ajatuksia koetusta väkivallasta pois, kun tapahtunutta vielä käsitellään. Kirjoitelmissa toivottiin, että naisen tiedot kulkisivat eri yksiköiden välillä, jolloin naisen ei tarvitsisi aloittaa tarinaansa aina alusta seuraavassa paikassa.

Toivoisin ehkä eniten sitä, että nämä rikosprosessit (kuulustelut, oikeudenkäynnit ja jne) saataisiin nopeasti pois, sillä kun näitä juttuja käsitellään niin tapahtuneesta ei helposti saa ajatuksia pois.

Olen myös joutunut kertomaan tilanteestani hyvin monelle, sillä tieto ei juurikaan liiku eri yksiköiden välillä. Itselleni olisi ollut helpointa olla aloittamatta tarinaani aina alusta.

Tuloksista käy myös ilmi, että väkivaltaisista kokemuksista huolimatta yhteenkuuluvuuden tunne on onnistuttu suhteessa säilyttämään. Tämän vuoksi yhteistä elämää suhteessa voidaan ja halutaan jatkaa.

Onni onnettomuudessa emme menettäneet yhteenkuuluvuuden tunnettamme missään vaiheessa ja nyt jatkamme yhdessä vahvempina rankoista kokemuksista.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä analysoidaan ja pohditaan tuloksia. Seuraavaksi on tuotu esiin, miten tuloksia on tulkittu ja millaisia asioita on niiden suhteen pohdittu.

Tuloksista ei käy ilmi millaista uhkailua naiset ovat kokeneet. Joka tapauksessa uhkaileminen on henkistä väkivaltaa sekä toisen kontrolloimista. Tästä heräsi ajatuksia, onko kyseessä ollut väkivallalla uhkailua, jolloin väkivallan uhka on konkreettisemmin ja selkeämmin läsnä. Vai onko kyseessä ollut jonkin muunlaista uhkailua, jolla on ylläpidetty tekijän valta-asemaa ja kontrollia suhteessa? Uhkailun luonteella ei kuitenkaan ole suurta merkitystä tämän opinnäytetyön tuloksiin, sillä se on joka tapauksessa kerrottu väkivallan kokemuksena.

Henkinen väkivalta voi olla jatkuvaa sanallista väkivaltaa, huutamista tai sanatonta uhkaa. Se on piiloväkivaltaa, jonka tarkoituksena on murentaa uhrin uskoa ja luottamusta omaan itseensä. Väkivaltaisella käyttäytymisellä pyritään saavuttamaan valtaa toisen ihmisen elämässä. Valtaa saavutetaan herättämällä pelkoa ja uhan tunnetta. (Perttu ym. 2012, 10–11.) Henkistä väkivaltaa on myös fyysisellä väkivallalla uhkaaminen (Ojuri 2006, 18).

Kiinnipitämisellä on rajoitettu ihmisen vapautta ja estetty toisen vapaata liikkumista ja olemista. Koska kiinnipitäminen on kerrottu kokemuksena väkivallasta, voidaan asiaa tulkita, että kiinnipitäminen on ollut voimakasta ja siitä on saattanut jopa tulla fyysisiä jälkiä kuten mustelmia. Kiinnipitämisestä on voinut myös jäädä henkisiä seuraamuksia, kuten väkivallan uhan pelkoa. Ojurin (2006, 17–18) mukaan fyysiseen väkivaltaan kuuluu aina osana henkinen väkivalta. Pelkkä väkivallan uhka on henkistä väkivaltaa, monet naiset ovatkin kertoneet pahimmaksi elämisen pelossa ja väkivallan uhan.

Naisia pakotettiin seksiin, mutta raiskauksesta ei puhuttu. Seksiin pakottaminen on lain mukaan rikos ja siten rangaistava teko, eikä se katso, onko tekijä oma puoliso tai muu läheinen. Teoreettisista lähteistä käy ilmi, että läheisen ihmisen tekemä seksuaalinen väkivalta on henkisesti tuhoisimpia ja nöyryyttävimpiä väkivallan muotoja (Perttu ym. 2012, 11). Seksiin pakottamisessa sanotaan parisuhteessa tapahtuessaan olevan kyse vääristyneestä vallankäytöstä ja toisen alistamisesta eikä siis ollenkaan seksistä. Nainen saattaa ryhtyä seksiin väkivaltaista kumppaniaan myötäilläkseen, jolloin nainen välttää pahemmat riidat tai muut siitä seuraavat suuremmat seuraukset. (Seksuaalinen väkivalta n.d.)

Tuloksissa mainittiin, että väkivalta on monen asian summa. Ystävyyssuhteiden kariutuminen oli yksi näistä asioista muiden joukossa. Tätä voi tulkita kahdella tapaa. Joko siten, että ystävyyssuhteiden kariutuminen on edistänyt väkivaltaa tai siten, että ystävyyssuhteet ovat kariutuneet väkivallan takia. Kirjoitelmista ei käy ilmi, miten ystävyyssuhteiden kariutuminen on todellisuudessa tapahtunut ja mikä asia on johtanut mihin. Ojuri (2006,

17) kertoo sosiaalisen eristämisen esimerkiksi ystäväistä ja sukulaisista olevan henkistä väkivaltaa.

Eräänä asiana väkivallan summaan oli kerrottu rahahuolet. Tästä heräsi ajatuksia siitä, onko heikko rahatilanne ja työttömyys luoneet lähisuhteessa kitkaa ja stressiä, jonka johdosta yleinen ahdinko on purkautunut väkivaltaisina tekoina. Rahahuolien taustalla saattaa olla myös taloudellista väkivaltaa, mutta se ei ilmene selkeästi tuloksista, joten taloudellisen väkivallan mahdollisuus voitaneen sivuuttaa.

Tuloksissa kerrottiin alkoholin käytön liittyvän vahvasti väkivaltaan. Alkoholi on usein mukana väkivaltatapauksissa, mutta on muistettava, että väkivaltaa esiintyy myös ilman alkoholia. Teoreettisissa lähteissä kerrotaan, että alkoholin kulutuksen kasvun on todettu pitkällä aikavälillä lisäävän pahoinpitelyrikoksia. Myös alkoholin vaikutuksen alaisena oleminen voi lisätä väkivaltaisen käyttäytymisen lisäksi myös vaaraa joutua väkivallan uhriksi. (Alkoholi ja väkivalta 2014.)

Alkoholin käyttäminen yhdistettynä mustasukkaisuuteen voi olla hyvin vaarallinen yhdistelmä väkivaltaisen käyttäytymisen esiintymiseen. Alkoholin vaikutuksen alaisena ihminen ei ole välttämättä täysin oma itsensä eikä hän pysty ajattelemaan selvästi, jolloin tulee tehtyä asioita, joita myöhemmin katuu.

Suurimpana apuna koettiin keskusteluapu psykiatrisella tai toimeksiantajien tarjoamissa palveluissa. Väkivallan kokemusten purkaminen keskustellen työntekijän kanssa on auttanut naisia ymmärtämään kokemuksiaan. Keskustelusta ammattilaisen kanssa on koettu saatavan apua ja keskusteluapu on vastannut naisten tarpeisiin.

Keskusteluavun lisäksi erilaisissa palveluissa naiset ovat saaneet apua sosiaalitoimesta, Kelasta sekä asianajajalta. Asianajajan palveluihin pääseminen viittaa vahvasti siihen, että naisilla on menossa rikosprosessi, johon kuuluu muun muassa kuulusteluja ja oikeudenkäyntejä. Naiset ovat siis myös tekemisissä poliisin kanssa, mutta sitä he eivät saaduksi palveluksi tai palvelua ja apua tarjoavaksi tahoiksi nimenneet kirjoitelmissaan.

Kolmannen tutkimuskysymyksen vähäisistä suorista vastauksista huolimatta voidaan tulkita, että naiset eivät ole saaneet palveluita, jotka vastaavat heidän tarpeitaan. Tämä selittyy toisen tutkimuskysymyksen kautta, jossa epäsuorasti kysyttiin, ovatko saadut palvelut olleet hyviä, toimivia ja tarpeellisia. Toisessa kysymyksessä naiset kertoivat, millaista palvelua tai apua he ovat saaneet. Siihen he olivat kertoneet, että he olivat saaneet apua ja palvelua, mutta eivät olleet olleet siihen tyytyväisiä, koska apu tai palvelu eivät olleet olleet heille hyviä tai toimivia eikä ne olleet kohdanneet naisten tarpeita.

Pääosin naiset kokevat kaiken saamansa avun olleen hyvää ja riittävää. Palvelut koetaan riittäviksi mutta niistä haettu hyöty ja apu eivät ole kohdanneet asiakkaiden tarpeisiin, tämä on tutkimuksen keskeisin tulos. Se miten palvelut eivät ole vastanneet naisten tarpeisiin, eli heidän hakema apu ja hyöty on jäänyt saamatta, välittyä kirjoitelmista muun muassa kohdissa, joissa kerrottiin, ettei nainen ole pystynyt puhumaan psykologin kanssa tai kun naiset kokivat aktiivisesti pyytäneensä ja vaatineensa apua ja palvelua. Tuloksista ei käy ilmi, millaista palvelua tai apua naiset ovat joutuneet vaatimaan tai aktiivisesti pyytämään. Naisten toivoma apu luvussa keskityttiin myös niihin asioihin, joita naiset toivoisivat tehtävän toisin, että palvelut olisivat heidän tarpeiden mukaisia.

Naisten toivoma apu on yksittäisiä asioita jo olemassa olevissa palveluissa. Tällaisia asioita ovat muun muassa kirjallisena saatavat tiedot esimerkiksi oikeusprosessista ja saatavista rahallisista etuuksista. Naiset saattavat olla vielä kriisin keskellä tai jopa sokkivaiheessa, kun he pääsevät palveluun väkivallan kokemusten jälkeen. Kriisitilanteessa tai sokkivaiheessa ei välttämättä asiat jää muistiin. Kirjallisena saatavat tiedot helpottavat myöhemmin asioiden muistamista.

Uhri haluaa itse päättää omista asioistaan ja olla vaikuttamassa niihin. Tämän toiveen taustaa ei pysty kirjoitelmien pohjalta tietämään. Toiveen ydin kuitenkin on, että nainen koki, ettei häntä ole kuunneltu tarpeeksi ja hänen puolestaan on vain päätetty asioista.

Tulosten mukaan naiset halusivat ehkä ajatella jo jotain muutakin kuin tapahtunutta ja koettua väkivaltaa. Naiset haluavat jatkaa elämäänsä, mutta rikosprosessi on niin pitkä, ettei asian unohtaminen ole vielä mahdollista. On ymmärrettävää, että väkivaltaiset kokemukset halutaan unohtaa. Väki-valta voi aiheuttaa häpeää sitä kokeneelle.

Koetun väkivallan ja sitä seuranneiden oikeusprosessien takia nainen ei pysty saamaan ajatuksiaan tapahtuneesta pois. Sen lisäksi, että naiset halusivat jo muuta ajateltavaa, tuloksista selvisi, ettei naiset välttämättä halua puhua aina palvelusta toiseen joutuessaan koetun väkivallan kokemuksia aina uudelleen alusta.

Naisen henkinen irtautuminen koetusta väkivallasta on usein mahdollista vasta viimeisen oikeuskäsittelyn jälkeen, kun tuomio on määrätty. Valitettavasti rikosoikeudelliset prosessit kestävät useita kuukausia, ehkä jopa vuosia. Väkivallan kokemisen jälkeen rauhoittunut nainen joutuu kriisiin oikeudenkäyntipäivien aikana, kun hän joutuu kertaamaan uudestaan entisen elämän ja koetun väkivallan tapahtumia. Nainen saattaa pelätä vastapuolen kohtaamista oikeussalissa sekä mahdollista kosta tuomion jälkeen. (Väänänen 2011, 119.)

Väkivalta vaikuttaa ihmisen itsetuntoon ja tuottaa muun muassa arkuutta, pelkoa, häpeää, nöyryytetyksi tulemisen tunteita ja levottomuutta. Väkivaltaiset tapahtumat palaavat usein myös mieliin ja tuottaa negatiivisia muistoja ja tuntemuksia. (Hautamäki 2013, 67–68.)

Tuloksista selvisi myös, että suhdetta kumppanin kanssa on vielä mahdollista jatkaa väkivallan kokemusten jälkeenkin. Tähän liittyy hyvin vahvasti suuri yhteenkuuluvuuden tunne. Väkivallasta seuranneet yhteiset koettelemukset ja vaikeudet ovat voineet vahvistaa suhdetta. Väkivaltaisen kumppanin kanssa suhteen jatkaminen vaatii kuitenkin paljon apua, halua ja tahtoa jatkaa yhteistä matkaa.

9 POHDINTA

Tulokset jäivät monin osin avoimiksi, jolloin tarkkaa tietoa ei kaikesta ole. Naisten kirjoituksista kehittyi paljon lisäkysymyksiä, niin sanotusti lukeminen tapahtui rivien välistä.

Tuloksissa kerrottiin, että naisen olisi ollut helpompaa, jos oman väkivalta kokemusten tarinaa ei olisi aina tarvinnut aloittaa alusta asti. Myös palveluista toiseen ohjaaminen ja meneminen koettiin huonona puolena. Pohdiskeltaessa tätä kokonaisuutta, voidaan miettiä, olisiko tässä moniammatillisen työryhmän paikka. Työryhmä muodostuisi kunnan ja siellä olevien väkivaltatyötä tekevien järjestöjen viranomaisista. Kaikki kokoontuisivat yhteisen asiakkaan asioissa yhteistyöhön. Näin asiakas kertoo tarinansa vain kerran ja kaikki oleelliset palveluntarjoajat sen kuulisivat. Näin välttyttäisiin myös palvelusta toiseen ohjaamiselta. Moniammatillinen työryhmä työskentelisi yhteistyössä keskenään asiakkaan hyväksi, kaikkien asiakkaan tilanteen kannalta oleellisten viranomaisten paikalla ollessa välttyttäisiin myös erilaisilta ristiriitaisilta ohjeistuksilta, jossa asiakas saattaa hämmentyä, eikä tiedä ketä uskoa ja kuunnella.

Väkivaltaisten kokemusten jälkeen, kun nainen pääsee avun ja palvelun piiriin, alkaa monien palveluiden asiakkuus. Yhtäkkiä naisen elämän täyttää erilaiset palvelut, koska apua tarvitsee pyytää ja saada monesta eri asiantuntijuuden paikasta, niin kuin tämänkin tutkimuksen tuloksista selviää. Riippuen aina väkivallan ja siihen liittyvän mahdollisen rikoksen laadusta, palveluita naisen elämään tulee useita: keskusteluapua, jossa käsitellään koettua väkivaltaa ja mahdollisia traumaattisia kokemuksia, mahdolliset sairaalapalvelut, sosiaalitoimi, Kela, poliisi, asianajaja, rikosoikeudelliset palvelut, tukihenkilöitä erilaisista palveluista erilaisiin tarkoituksiin. Mahdollisuuksia ja palveluita on monia. Monien eri palveluiden moniammatillinen yhteistyö työryhmän muodossa vähentäisi palveluista toiseen menemistä ja niiden välillä juoksemista sekä väkivallan kokemuksista aina uudelleen kertomista.

Väkivaltakokemusten käsittelyyn naiset olivat saaneet keskusteluapua. Tuloksista ilmeni, että naiset olivat saaneet apua, kun olivat osanneet sitä

vaatia. Tämä herätti kysymyksen, eikö naisille ollut osattu tarjota oikeanlaista apua tai palvelua vai kokivatko naiset vaatineensa palveluita.

Naiset toivoivat uhria kuunneltavan enemmän, kun nainen oli kokenut, että hänen puolestaan vaan päätettiin asioista. Tällainen tapa voi olla joillekin hyväksi traumaattisen kokemuksen jälkeen, kun on vielä kriisissä. Silloin tarvitaan selkeitä ohjeita toimia, koska ajatukset ja mieli saattavat olla vielä sekaisin koetun väkivallan takia eikä asiat jää välttämättä muistiin. Kaikille tällainen menettelytapa ei ole välttämättä sopivaa ja jokaisen asiakkaan kanssa olisi hyvä löytää oikea ja sopiva tapa toimia.

Kuten aiemmissa tutkimuksissa oli todettu, niin tässäkin tutkimuksessa herää kysymys, osaavatko naiset tulkita kaikkea väkivaltaa samoin kuin tutkija. Ymmärtävätkö naiset aina olleensa väkivallan kohteena tai, että heitä kohtaan ollaan oltu väkivaltaisia. Opinnäytetyötä ohjaavan työelämäntahon työntekijän kanssa pohdimme myös sitä, tietävätkö naiset, millaiset teot ovat rikoksia. Väkivallan tai rikosten ymmärtäminen ei ole itsestään selvää. Kiusaaminen ymmärretään tekoina, jotka aiheuttavat toiselle mielihäpästä. Läheisissä suhteissa saatetaan ajatella niin, että toinen nyt vain kiusaava ja hännää. Itselleen läheisestä ihmisestä ei myöskään osaa ajatella mitään pahaa tai suinkaan, että oma puoliso tai kumppani voisi olla väkivaltainen.

Opinnäytetyötä tehdessä heräsi myös kysymys, tietävätkö naiset millaista apua tai palvelua heidän olisi mahdollista saada. Osaavatko he sanoittaa, mitä olisivat ehkä vielä oikeasti tarvinneet? Heidän kokemustensa mukaan kaikki apu ja palvelu, mitä ovat saaneet, ovat olleet riittäviä, mutta ne eivät kuitenkaan ole vastanneet tarpeisiin.

Toimeksiantajan työntekijän kanssa keskusteltaessa ja pohdittaessa mietittiin, että kaikki eivät välttämättä tiedä, millaisiin palveluihin heidän olisi mahdollisuus hakeutua tai millaista apua heidän olisi mahdollista saada. Tämä on ymmärrettävää, kun nainen saattaa yhtäkkiä joutua palveluiden piiriin, joita ei ole aiemmin osannut tietää koskaan tarvitsevänsä. Ammatillainen saattaa katsoa asiaa aivan eri näkökulmasta kuin itse asiakas, onhan ammattilaisella silmää ja korvaa huomata asioita eri lailla kuin asiakas. Ammatillainen osaa myös sanoittaa mikä on väkivaltaa tai ehkä jopa myös mikä on rikos. Ammatillaisen tietotaito asiakkaan sosiaalisista ongelmista ja palveluista saattaa olla myös erilainen kuin asiakkaan oma näkemys.

Postin kautta tulleista kirjeistä yksi oli mennyt rikki siten, että kuori ja kirjoitelma olivat revenneet. Repeämä oli luonteeltaan sellainen, että kuka vain postia käsittelevä henkilö olisi pystynyt raottamaan revennyttä kuorta sen verran, että pystyisi kirjoitelmaa hieman lukemaan. Tämä kyseenalaistaa tutkimuksen luotettavuutta, mutta on kuitenkin huomioitava, ettei kirjoittelussa ollut mitään henkilötietoja tai muuta sellaista tietoa, josta yksittäisen henkilön pystyisi tunnistamaan.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on myös syytä kyseenalaistaa saatekirjeeseen kirjoitettu lause, jossa sanottiin, ettei pystytä tietämään kumman palvelun asiakas on kirjoitelman kirjoittanut. Tämä lause kumoutui kirjoitelma aihion sekä tutkimuskysymyksen toisessa kohdassa, jossa kysyttiin, millaista apua tai palvelua naiset ovat väkivallan kokemusten käsittelyyn saaneet. Mikäli tutkimukseen osallistuva nainen oli kirjoittanut selkeästi palvelun nimen, josta oli apua saanut, tuli se aineistosta selväksi. Vaikka saatekirjeen sekä kirjoitelma aihion esiluetuttaminen työntekijöillä oli tutkimuksen luotettavuutta edistävä asia, niin silti tätä ajatusvirhettä ei huomattu.

Väkivaltaa kokeneiden naisten kannalta huonona puolena palvelutarjonnassa todettakoon, että vertaistukiryhmä on tarkoitettu narsistin uhreille ja heidän läheisilleen. Tutkimuksen kohteena olleessa kaupungissa ei ole vertaistukiryhmää naisille, jotka ovat kokeneet väkivaltaa läheiseltä, jolla ei ole vakavia persoonallisuushäiriöitä. Sen tarpeellisuudesta ei ole tämän tutkimuksen pohjalta kerrottujen naisten kokemusten mukaan tietoa.

Toimeksiantajieni työntekijöiden kanssa puhuessani ennen tutkimuksen tekemistä ja aineiston keräämistä tuli jo heti selväksi, ettei palveluita ole tarpeeksi, eivätkä ne vastaa asiakkaiden tarpeisiin. Tämä on työntekijöiden näkemys, joka on otettava huomioon tuloksia pohdiskellessa.

Ankkuri-tiimin työntekijöitä oli haastateltu kaupunkiuutisiin MARAM-työryhmää koskien. MARAM on moniammatillinen riskienarviointi työryhmä, jossa on mukana useita eri alan viranomaisia työskentelemässä yhteisen asiakkaan hyväksi. Samassa uutisessa oli mainittu, että kyseisestä kaupungista puuttuu oma turvakoti. Lähimmät turvakodit sijaitsevat useiden kymmenien kilometrien päässä, mutta monen naisen työ ja lapset sitovat paikkakunnalle. Käytännössä normaalin elämän toteuttaminen toiselta paikkakunnalta käsin on tällöin mahdotonta. On myös huomioitava, ettei lähimmissä turvakodeissa ole aina tilaa. Silloin asiakas jouduttaisiin lähettämään kauemmaksi turvakotiin, jotta esimerkiksi hengenvaarallisessa tilanteessa olevat raa’an väkivallan uhrin saataisiin turvalliseen ympäristöön. Ankkurin työntekijät haluavat muutosta turvakotiasiaan. Aiemmin perhekeskuksen yhteydessä oli turvapaikka, mutta enää ei ole mitään. (Karttunen 2016, 3.)

Eteläsuomalaisen kaupungin perhetyön kerrottiin kehittävän työtään, jolloin he etsivät väkivaltatyöhön työparia. Haussa oli kaksi väkivallan ehkäisyyn tähtäävää työpaikkaa, tehtävään haetaan väkivaltatyön ammattilaisia, joilta vaadittiin kokemusta asiakastyöstä jo vuosia. Työpari on vielä koetilumuotoinen ja siksi määräaikainen, mutta sille haetaan lisärahoitusta, jotta työ voisi jatkua tulevaisuudessakin. Väkivaltatyön työpari tulee työskentelemään eteläsuomalaisen kaupungin perhetyön alaisuudessa. (Haussa kaksi väkivaltatyön osaajaa 2016.)

Eteläsuomalaisen kaupungin perhetyön hakema väkivaltatyön työpari linkittyy vahvasti jo olemassa olevaan väkivaltatyön rakenteeseen. Työpari tulee tekemään tiivistä yhteistyötä esimerkiksi Ankkuri-tiimin kanssa. Työparin päätavoitteena on ennaltaehkäistä lähisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa ja työpari hyödyntää moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksia muiden toimijoiden kanssa. Väkivaltatyön työparikokeilulla tavoitellaan, että saadaan näytettyä työn tarpeellisuus. (Haussa kaksi väkivaltatyön osaajaa 2016.)

Tämä väkivaltatyön työpari -kokeilu kertoo mielestäni siitä, että väkivaltatyöhön panostetaan ja se tunnustetaan näin vakavaksi asiaksi. Väkivallan ehkäisyyn halutaan paneutua, jotta väkivaltaiset teot vähenisivät. Näen, että ennaltaehkäisevälle väkivaltatyölle on tarvetta.

9.1 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyö prosessi alkoi toimeksiantajan työntekijän tapaamisella. Ensimmäisellä tapaamisella keskusteltiin tutkimuksen aiheesta ja siitä, miten sen toteuttaminen mahdollisesti onnistuisi kyseisessä eteläsuomalaisessa kaupungissa. Samalla pohdittiin muita yhteistyökumppaneita, koska toimeksiantajan palveluista ei koettu saatavan tarpeeksi aineistoa tutkimukseen. Näin toivottiin pääsevän suurempiin tutkimustuloksiin ja siten kokonaisvaltaisempaan kuvaan naisten kokemuksista eteläsuomalaisen kaupungin palveluista. Mukaan päätettiin pyytää toista palvelua, joka tekee työtä väkivaltaa kokeneiden naisten kanssa. Siitä seurasi ensimmäinen yhteistapaaminen tutkijan ja työelämäyhteistyötahojen edustajien kanssa joulukuussa 2015.

Ensimmäisessä tapaamisessa keskusteltiin paremmin tutkimukseen osallistuvasta kohderyhmästä ja laaditusta opinnäytetyön ideapaperista, jossa oli alustavaa suunnitelmaa tulevasta tutkimuksesta. Työelämä oli innokas osallistumaan tutkimukseen ja he olivatkin toivoneet, että joku tutkisi juuri tätä aihetta, koska heillä oli kokemus, etteivät palvelut vastaa asiakkaiden tarpeita. Valitettavasti toisen työelämätahon edustaja, joka oli ensimmäisessä tapaamisessa mukana suunnittelemassa tulevaa tutkimusta, jäi pidemmälle lomalle juuri opinnäytetyön tutkimuksen aikaan. Tämä hankaloitti hieman tiedon kulkua ja ymmärrystä tutkimuksesta kyseisessä yhteistyötahossa.

Ensimmäisen tapaamisen jälkeen alkoi valmistautuminen tutkimussuunnitelman tekoon ja siihen liittyvään seminaariin. Tutkimussuunnitelman oltua valmis, haettiin tutkimuslupia molempien yhteistyötahojen lupien myöntämisestä vastaavilta henkilöiltä. Toiselta toimeksiantajalta tutkimuslupa tuli jo heti seuraavana päivänä, mutta toista tutkimuslupaa jouduttiin odottamaan suhteellisen pitkään, mikä venytti aineiston hankinta aikaa suunnitellusta. Tutkimusluvan ensin myöntäneen toimeksiantajan kanssa aineiston kerääminen aloitettiin pian tutkimusluvan saamisen jälkeen, jolloin siellä aineiston keräämiseen oli käytettävissä pidempi aika kuin toisen toimeksiantajan paikassa.

Aineiston keräämisen aikaa jatkettiin useaan otteeseen. Tähän oli syynä toisen tutkimusluvan saamisen pitkittyminen sekä opinnäytetyötä ohjaavan työntekijän loma. Koska kirjeet lähetettiin toimeksiantajan postiin ja sen työntekijä oli lomalla, ei lähetettyjä kirjeitä voitu hakea ennen työntekijän lomalta paluuta. Hänen lomalta palattuaan huomattiin, että saatuja kirjoitelmia oli tullut vain yksi kappale. Tämän jälkeen päädyttiin pidentämään aineiston keräämisen aikaa uudestaan. Tällä kertaa työntekijät lähettivät muistutusviestejä asiakkaille, joille kirjoitelman olivat antaneet. Tällä toivottiin saatavan vielä ainakin yksi tai kaksi kirjoitelmaa lisää, jotta tutkimuksesta tulisi luotettavampi.

Opinnäytetyön aikataulu meni niin, että tammikuun lopussa tutkimussuunnitelma oli valmis, jonka jälkeen allekirjoitettiin opinnäytetyösopimus ja tutkimuslupa toimeksiantajien edustajien kanssa. Helmikuusta huhtikuun kerättiin aineistoa, siihen varattiin aikaa useampia viikkoja. Aineiston keräämisaikaan sisältyi aineistomateriaalin vieminen asiakkaille sekä kirjoittamiseen varattu aika. Aineiston analyysi tapahtui välittömästi sen jälkeen, kun aineisto oli saatu luettavaksi.

9.2 Jatkotutkimukset

Mielenkiintoista olisi selvittää, monennessako sukupolvessa väkivaltaa käytetään. Väkivaltainen käytös saatetaan oppia lapsuudessa omilta vanhemmilta. Tämä jatkotutkimuksen idea kertoisi, kuinka monta polvea on käyttänyt väkivaltaa perheessään. Lainsäädäntö on muuttunut paljon esimerkiksi sodan jälkeisestä. Vielä tämänhetkisten isovanhempien tai vanhempien lapsuudessa sai käyttää remmiä tai koivun vitsaa lapsen kurittamiseen, että lapsi oppisi, mikä on oikein ja mikä väärin ja mistä rangaistaan. Tänä päivänä kaikenlainen lapsen kasvatuksellinen kurittaminen on laitonta ja rangaistavaa.

Toinen jatkotutkimusidea tai -ehdotus on, että missä vaiheessa naiset hakevat apua väkivaltaiseen tilanteeseensa. Haetaanko apua silloin, kun oma olo alkaa tuntua tukahdutetulta henkisen väkivallan takia vai odottavatko he ensimmäisen lyönnin tulon tai fyysisen väkivallan kovenemiseen. Milloin naiset ylipäättään kokevat olonsa tulevan tukahdetuksi, jos he eivät ymmärrä, että heille läheinen ihminen käyttää väkivaltaa?

Kolmanneksi mietin, haluavatko naiset ensisijaisesti apua itselleen väkivaltakokemusten käsittelyyn lähisuhteessa vai väkivallan tekijälle, jotta väkivalta saataisiin loppumaan. Tällöin ei haluta tai tarvitse erota, jos tekijä saisi apua. Eroaminen ei aina ole pakollista, mikä selvisi myös tutkimukseni tuloksista.

Neljänneksi pohdin, millaisia tunteita väkivaltainen suhde herättää uhrissa, tekijässä tai läheisissä. Tämä tuli mieleeni, kun mietin, voiko parisuhteessa oikeasti olla onnellisia hetkiä, jos elää henkisen väkivallan alaisessa suhteessa. Tällöin henkinen väkivalta tai sen uhka on koko ajan läsnä. Voiko

mistään nauttia oikeasti ja kunnolla, jos pelkää koko ajan väkivaltaista käyttäytymistä toiselta? Väkivaltainen käyttäytyminen voi olla muun muassa, että toinen uhkailee ja haukkuu näin alistaen toisen tai jopa niin, että pelkää toisen lyövän. Joskus uhri saattaa mielistellä tekijää, jotta väkivaltaiseen käytökseen asti ei edes päädyttäisi, näin uhri valitsee pienemmän pahan eli toisen mielistelyn kuin pelon ja uhan lyömisestä sekä sen seurauksista.

Viidenneksi mietin, miten rikos tai väkivalta ymmärretään. Tätä voisi esimerkiksi tutkia, tietävätkö yläkoululaiset, mitä on tai miten he ymmärtävät väkivallan ja milloin se on rikos. Ajattelisin, että mitä aiemmin tämä tieto saataisiin ihmisten perussivistykseen, sen parempi. Näin voitaisiin välttyä väkivallalta tulevaisuudessa.

Koulukiusaaminen on joissain tapauksissa menettänyt merkitystään, koska joissakin tapauksissa voitaisiin jo puhua kouluväkivallasta. Kiusaamisella voi olla vakavat seuraukset, pahimmassa tapauksessa kiusatusta voi tulla väkivallan tekijä. Näin selviää esimerkiksi Valkoinen raivo nimisessä dokumenttielokuvassa.

Valkoinen raivo dokumenttielokuva pureutuu yhteiskunnallisesti merkittävien asioiden ytimeen. Dokumenttielokuvassa kuvataan, kuinka koulukiusaaminen ja avun saamisen vaikeus voivat olla yhteydessä joukkosurmien suunnitteluun ja toteutukseen. Poliisin ennalta estävän toiminnan yksikön mukaan elokuva kuuluisi sisällyttää osaksi kaikkien koulujen opetusta. (Valkoinen raivo -DVD:n ja oppimateriaalin yhteispaketti n.d.)

Valkoinen raivo on kertomus koulukiusatusta Laurista, joka valmistautui tekemään massamurhia. Lauri haki apua ja näin jätti toteuttamatta fantasiansa massamurhista. Myöhemmin hänestä tuli akateeminen tutkija ja tieteellinen asiantuntija, joka tutki ihmismielen aggressiota ja väkivaltaista käyttäytymistä. Tämän perusteella hän on luonut teorian valkoisesta raivosta, joka voi äärimmillään johtaa kouluampumisiin ja muihin väkivaltaiisiin tekoihin. (Vuoden puhuttelevin dokumenttielokuva Valkoinen raivo tulossa elokuva teattereihin 2015.)

Jatkotutkimuksena tai ehdotuksena väkivaltaa kohdanneille ihmisille, tai tulevassa ennaltaehkäisevässä väkivaltatyöparin työssä, voisi olla tai siihen kehittää yleisimmistä väkivallan tai rikoksen tunnusmerkeistä listan. Se saattaisi helpottaa maallikoita ymmärtämään, millainen toiminta on väkivaltaa minua kohtaan eikä sitä kannata katsoa läpi sormien.

LÄHTEET

- Alkoholi ja väkivalta. 2014. Väkivallan muotoja. Väkivallan vähentäminen. Viitattu 30.5.2016. <http://www.vakivallanvahentaminen.fi/fi/index/vakivallanmuotoja/alkoholijavakivalta.html>
- Ankkuri. 2015. Tukipalveluja perheille. Lapset, nuoret ja perheet. Palvelut. Hämeenlinnan kaupunki. Viitattu 13.1.2016. <http://www.hameenlinna.fi/Palvelut/Perheiden-palvelut/Tukipalveluja-perheille/Ankkuri/>
- Auttava puhelin. 2014. Palvelut. Rikosuhripäivystys. Viitattu 13.1.2016. <http://www.riku.fi/fi/palvelut/auttava+puhelin+0203+16116/>
- Avokriisityö. 2014. Lahden ensi- ja turvakoti ry. Viitattu 9.3.2016. <http://www.lahdenensijaturvakoti.fi/avokriisityo.php>
- Flinck, A. 2006. Parisuhdeväkivalta naisen ja miehen kokemana. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Hoitotieteellinen laitos. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Haussa kaksi väkivaltatyön osaajaa. 2016. Kanta-Hämeen perhetyö ry. Ensi- ja turvakotien liitto. Viitattu 9.5.2016. http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/jasenyhdistykset/kanta-hameen_perhetyon_kehittami/?x3243067=5154704
- Hautamäki, J. 2003. Mikä minuun meni? Tositarinoita suomalaisesta perheväkivallasta. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Heikkinen, H. L. T. 2001. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 116–132.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.–16. p. Helsinki: Tammi.
- Husso, M. 2003. Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Hämeen poliisilaitoksen Ankkuri-tiimit. n.d. Hämeen poliisilaitos. Yhteystiedot. Poliisi. Viitattu 13.1.2016. <https://www.poliisi.fi/hame/ankkuri>
- Istanbulin sopimus. 2015. Alueelliset ihmisoikeusjärjestelmät. Ihmisoikeusjärjestelmä. Opi ihmisoikeuksista. Ihmisoikeudet.net. Viitattu 20.4.2016. <http://www.ihmisoikeudet.net/opi-ihmisoikeuksista/ihmisoikeusjarjestelma/alueelliset-ihmisoikeusjarjestelmat/istanbulin-sopimus/>

Istanbulin sopimus tulee Suomen osalta voimaan. 2015 Ajankohtaista. Ulkoasiainministeriö. Viitattu 19.4.2016. <http://um.fi/public/default.aspx?contentid=332281&contentlan=1&culture=fi-FI>

Istanbulin sopimus voimaan Suomessa. n.d. Ensi- ja turvakotien liitto. Viitattu 19.4.2016. <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/liitto/tiedotteet/istanbulin-sopimus-voimaan-suome/>

Juristin puhelinneuvonta. 2014. Palvelut. Rikosuhripäivystys. Viitattu 13.1.2016. <http://www.riku.fi/fi/palvelut/juristin+puhelinneuvonta+0203+16117/>

Karttunen, H. 2016. Apua nyt yhdeltä luukulta. Hämeenlinnan kaupunkiuutiset. 30.3.2016. Nro 24.

Kenelle palvelut on tarkoitettu? 2014. Palvelut. Rikosuhripäivystys. Viitattu 13.1.2016. <http://www.riku.fi/fi/palvelut/kenelle+palvelut+on+tarkoitettu/>

Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 68–84.

Kujala, T. 2007. Kerronnallinen tutkimus opettajien ikääntymisestä. Teoksessa Syrjäläinen, E., Eronen, A. & Värrin, V-M. (toim.) Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 13–39.

Kääriäinen, J. 2005. Väkivalta ja apuun turvautuminen. Teoksessa Piispa, M., Heiskanen, M., Kääriäinen, J. & Sirén, R. (toim.) Naisiin kohdistunut väkivalta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutti (HEUNI) Publication Series No. 51, 103–121. Viitattu 15.5.2016. http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/tutkimuksia-sarja/qxNJT0ej1/225_Piispa_Heiskanen_Kaariainen_Siren_2006.pdf

Laki lähestymiskiellosta nro 898/1998. 4.12.1998. Viitattu 20.4.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980898>

Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista nro 661/2009. 21.8.2009. Viitattu 10.5.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090661#L4P36>

Lehtonen, A. & Perttu, S. 1999. Naisiin kohdistuva väkivalta. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Löytönen, T. n.d. Narratiivinen tutkimusote. Viitattu 17.5.2016. <http://www.xip.fi/tutkija/0402.htm>

Marttala, P. 2011. Parisuhdeväkivallan monet muodot. Teoksessa Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.) Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 37–50.

Mehtola, S. 2006. Verkostot auttamisen tukena. Teoksessa Ruohonen, M. (toim.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 93–103.

Naisten Linja. 2015. Naisten Linja. Viitattu 22.1.2016. <https://www.naistenlinja.fi/>

Narsismin uhrista omaan elämään. 2016. Narsistien uhrien tuki ry. Viitattu 22.1.2016. <http://www.narsistienuhrientuki.fi/>

Niemi-Kiesiläinen, J. & Kainulainen, H. 2006. Perheväkivalta ja lainsäädäntö. Teoksessa Ruohonen, M. (toim.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 115–135.

Ojuri, A. 2006. Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Teoksessa Ruohonen, M. (toim.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 16–39.

Omien yhteystietojen salaaminen. 2014. Oppaat ja ohjeet. Rikosuhripäivystys. Viitattu 10.5.2016. <http://www.riku.fi/fi/oppaat+ja+ohjeet/omien+yhteystietojen+salaaminen/>

Perttu, S., Mononen-Mikkilä, P., Rauhala, R. & Särkkälä, P. 2012. Päänavaus selviytymiseen. Väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja. 4. uud. p. Helsinki: Naisten kulttuuriyhdistys.

Piispa, M. & Heiskanen, M. 2005. Johdanto. Teoksessa Piispa, M., Heiskanen, M., Kääriäinen, J. & Sirén, R. (toim.) Naisiin kohdistunut väkivalta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutti (HEUNI) Publication Series No. 51, 1–10. Viitattu 14.3.2016. http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/tutkimuksia-sarja/qxNJT0ej1/225_Piispa_Heiskanen_Kaariainen_Siren_2006.pdf

Rikoslaki nro 39/1889. 19.12.1889. Viitattu 14.1.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>

RIKUchat – palvelu verkossa. 2014. Palvelut. Rikosuhripäivystys. Viitattu 13.1.2016. <http://www.riku.fi/fi/palvelut/rikuchat+%E2%80%93+palvelu+verkossa/>

RIKUnet – palvelu verkossa. 2014. Palvelut. Rikosuhripäivystys. Viitattu 13.1.2016. <http://www.riku.fi/fi/palvelut/rikunet+%E2%80%93+palvelu+verkossa/>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Narratiiviset tarkastelutavat. KvaliMOTV – menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 17.5.2016. http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. Teemoittelu. KvaliMOTV – menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 17.5.2016. http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Salo, M. 2012. Narsisti parisuhteessa, työpaikalla, naapurina, oikeussalissa. Helsinki: Minerva kustannus Oy.

Seksuaalinen väkivalta. n.d. Parisuhdeväkivalta. Tietoa parisuhteesta. Parit ja sinkut. Väestöliitto. Viitattu 3.5.2016. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/seksuaalinen-vakivalta/

Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa. 2015. Sukupuolistunut väkivalta. Hyvinvointi. Sukupuolten tasa-arvo. Aiheet. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 14.3.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/sukupuolistunut-vakivalta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys-suomessa>

Suomen perustuslaki nro 731/1999. 11.6.1999. Viitattu 17.5.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2>

Taloudellinen väkivalta. 2015. Väkivallan muodot. Tietoa väkivallasta. Naisten linja. Viitattu 11.12.2015. <https://www.naistenlinja.fi/tietoa-vakivallasta/vakivallan-muodot/taloudellinen-vakivalta/>

Traumaattinen kriisi. n.d. Kriisit. Vaikeat elämäntilanteet. Mielenterveys. Suomen mielenterveysseura. Viitattu 20.5.2016. <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/kriisit/traumaattinen-kriisi>

Tukihenkilö palvelupisteestä. 2014. Palvelut. Rikosuhripäivystys. Viitattu 13.1.2016. <http://www.riku.fi/fi/palvelut/tukihenkilo+palvelupisteesta/>

Tukinainen. 2016. Raiskauskriisikeskus Tukinainen. Viitattu 9.3.2016. <https://www.tukinainen.fi/>

Turvakodit ja muu väkivaltatyö. n.d. Työmuodot Ensi- ja turvakotienliitto. Viitattu 11.12.2015. <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/vakivaltatyo/>

Turvakoti. 2016. Lahden ensi- ja turvakoti ry. Viitattu 9.3.2016. <http://www.lahdenensijaturvakoti.fi/turvakoti.php>

Turvakoti. n.d. Ensi- ja turvakoti. Tampereen ensi- ja turvakotiyhdistys. Viitattu 4.5.2016. <http://www.tetuko.fi/?sivu=3#turvakoti>

Valkoinen raivo –DVD:n ja oppimateriaalin yhteispaketti. n.d. Koulukampanja. Valkoinen raivo. Viitattu 30.5.2016. <http://www.valkoinen-raivo.fi/valkoinen-raivo-koulukampanja>

Vertaistukiryhmät. 2016. Tukea. Narsistien uhrien tuki ry. Viitattu 22.1.2016. <http://www.narsistienuhrientuki.fi/tukea/vertaistukiryhmat/>

Visitor-toiminta. 2014. Palvelut. Rikosuhripäivystys. Viitattu 13.1.2016. <http://www.riku.fi/fi/palvelut/visitor-toiminta/>

Vuoden puhuttelevin dokumenttielokuva Valkoinen raivo tulossa elokuva teattereihin. 2015. Ajankohtaista. Suomen mielenterveysseura. Viitattu 30.5.2016. <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/vuoden-puhuttelevin-dokumenttielokuva-valkoinen-raivo-tulossa-elokuvateattereihin>

Väänänen, K. 2011. Miten selviytyä väkivallasta? Teoksessa Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.) Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 109–132.

OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN SAATEKIRJE

Hei!

Olet osallistumassa Hämeen ammattikorkeakoulun opinnäytetyön tutkimuksen aineiston tuottamiseen. Opinnäytetyö käsittelee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä XX tehtävän väkivaltatyön palveluita.

Olen Tanja Könönen, sosionomi-opiskelija Hämeen ammattikorkeakoulussa, jossa teen nyt opinnäytetyötäni. Haluan selvittää opinnäytetyön tutkimuksellani vastaavatko palvelut asiakkaiden tarpeita. Opinnäytetyön tutkimuksen aineistoa kerätään yhteistyössä XX ja XX kanssa. Minä eli opinnäytetyön tutkimuksen tekijä en tule missään vaiheessa tietoiseksi siitä keneltä tutkimuksen aineiston kirjoitelmia on pyydetty tai kumman palvelun asiakas on kirjoitelman kirjoittanut. Tällöin Sinun yksityisyytesi ja henkilöllisyytesi jää täysin tietämättömiksi, eikä tutkimuksessa yksittäisten henkilöiden vastauksia pystytä yhdistämään kehenkään henkilökohtaisesti. Osallistumisesi on täysin vapaaehtoista, mutta hyvin toivottavaa. Sinulla on vapaus ja oikeus päättää mistä asioista ja kokemuksista haluat kirjoittaa.

Opinnäytetyössä tutkitaan seuraavanlaisia asioita:

1. Millaista väkivaltaa naiset ovat kokeneet?
2. Millaista apua tai palveluita he ovat väkivallan kokemisen käsittelyyn saaneet?
3. Mitä apua tai palveluita he itse omasta mielestään olisivat tarvinneet, halunneet tai toivoneet saavansa väkivallan kokemisen käsittelyyn?

Tutkimuksessa oleellisinta on se, miten Sinä olet kokenut tarjolla olevat palvelut, ja ovatko ne vastanneet Sinun tarpeitasi. Tarkoituksena on siis selvittää vastaavatko olemassa olevat palvelut asiakkaiden tarpeita. Sinun vastauksesi on tärkeä palveluiden kehittämiseksi tai palveluiden lisäämisesi XX alueella.

Tämän esitteen ja kirjoitelman mukana sait kirjekuoren, jossa on valmiiksi osoite ja postimerkki, johon kirjoitelma lähetetään. Siellä työntekijä ottaa kirjeet sivuun odottamaan, että opinnäytetyön tekijä käy ne hakemassa. Kukaan muu kuin Sinä ja opinnäytetyön tekijä ei tule kirjoitelmaasi lukemaan. Kirjoittamiseen Sinulla on aikaa siten, että kirjeet ovat perillä viimeistään _____. Tämän jälkeen kirjoitelmat haetaan analysoitavaksi.

Nyt pyydän Sinua osallistumaan opinnäytetyöni tutkimuksen aineiston tuottamiseen kirjoittamalla tämän esitteen mukana tullut kirjoitelma pohja. Kirjoitelma pohjan yläosassa on kysymyksiä, joihin toivon Sinun kokemuksiasi saavani. Pyydän Sinua painottamaan erityisesti sitä, olisitko Sinä toivonut jotakin muuta apua kokemuksiesi käsittelyyn.

Ystävällisin terveisin

Tanja Könönen

KIRJOITELMA AIHIO

Kirjoita lyhyt kirjoitelma, jossa kerrot millaista väkivaltaa olet kokenut sekä millaista apua tai palvelua olet saanut. Entä olisitko toivonut jonkinlaista muuta apua tai palvelua, millaista se olisi ollut? Onko toivomasi apu jotain yksittäisiä asioita vai joku ihan oma palvelumuotonsa? Mitä muuta haluat sanoa? Tarvittaessa voit jatkaa kirjoittamista paperin kääntöpuolelle.

